तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको

लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था परीक्षण

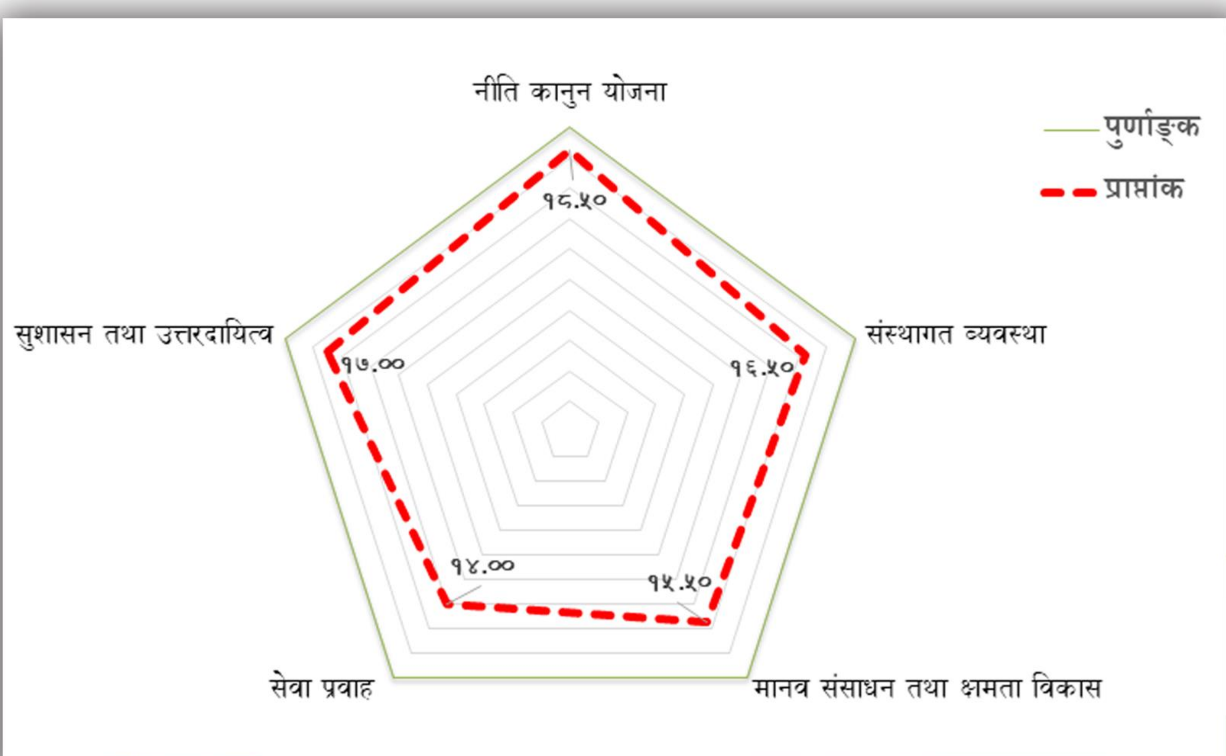

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

तुलसीपुर, दाङ (लुम्बिनी प्रदेश)

tulsipursubmun2073@gmail.com ☎ 082-520233

टोल फ्री नम्बर : 16608218001

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको
लैंङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था परीक्षण
[आ.व २०८१।०८२]

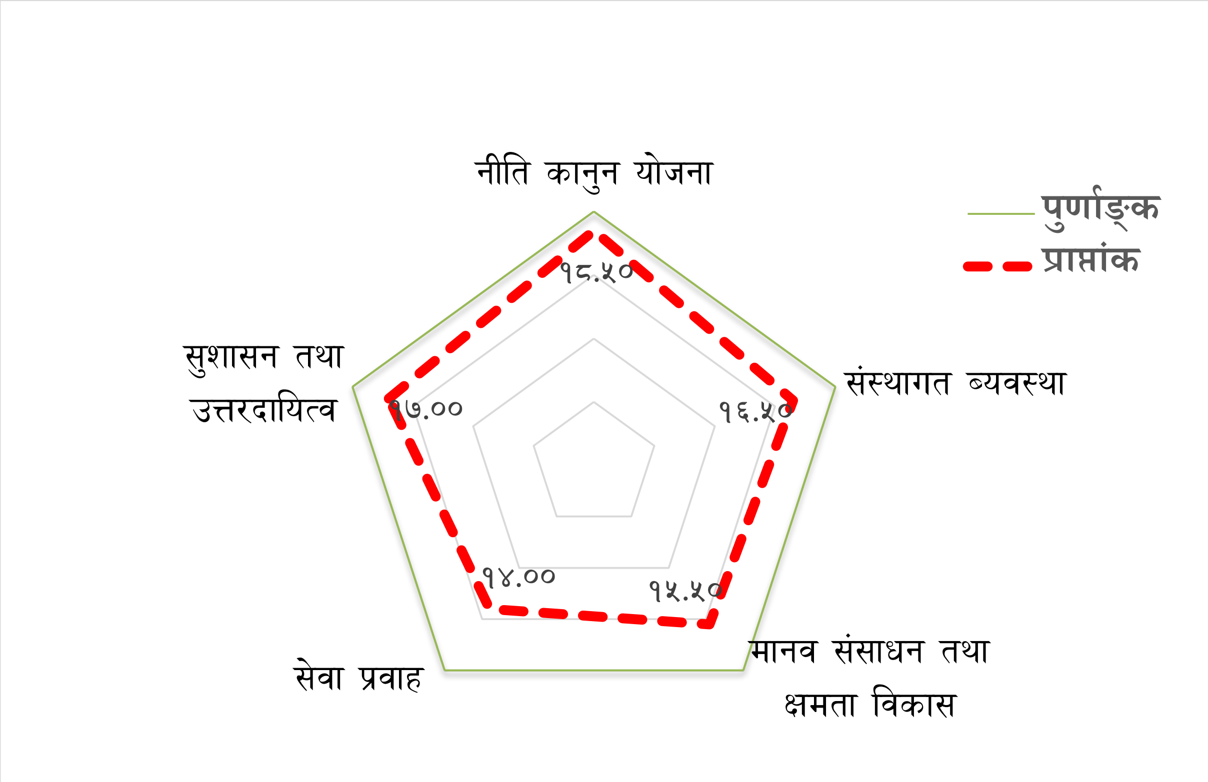

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
तुलसीपुर, दाङ
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
✉ tulsipursubmun2073@gmail.com ☎ 082520233
टोल फ्री नम्बर : १६६०८२१८००१

बैशाख, २०८३

सङ्क्षिप्त शब्दावली

नेपाली शब्दहरू

आ.व. : आर्थिक वर्ष

उमनपा. : उपमहानगरपालिका

लैसअसास : लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण

म.बा.सा.वि शाखा : महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा

सकअचु : सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौति

अंग्रेजी शब्दहरू

LGBTQI	:	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and Intersex
SDGs	:	Sustainable Development Goals
GEDSI	:	Gender Equality,Disability and Social Inclusion
FGD	:	Focused Group Discusion
KII	:	Key Informant Interview
FC	:	Focal Person
SWOT	:	Strength, Weakness, Opportunity and Threat
CEDAW	:	Convention on Elimination of all forms of Discrimination against Women, 1979

लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी केही परिभाषित शब्दावलीहरू

- **"कार्यक्रम"** भन्नाले निश्चित उद्देश्य प्राप्तिका लागि तयार गरिएको आयोजनाहरुको संयोजित रुप सम्झनु पर्छ।
- **"योजना"** भन्नाले समग्र विकास निर्माण सम्वन्धी कार्यको लागि तयार गरिएको स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना, वार्षिक विकास योजना, एकिकृत शहरी विकास योजना, विषयगत गुरुयोजना, रणनीतिक योजना, आदि सम्झनु पर्छ।
- **"सामाजिक समावेशीकरण"** भन्नाले अवसर तथा स्रोत साधन उपभोग गर्नबाट वञ्चित भई जोखिममा परेका र स्तरयुक्त आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक जीवनयापन गर्नबाट बञ्चित एवं विपन्न तथा सामाजिकरुपमा पछाडि परेका समूहहरुलाई राज्यका सबै तहको संरचनामा प्रतिनिधित्व तथा विकास निर्माण र कार्यसम्पादनका प्रकृयामा सहभागी गराई उपलब्ध अवसर, श्रोत, साधन तथा आधारभूत अधिकार उपभोग गर्ने कुराको सुनिश्चिततालाई सम्झनु पर्छ।साथै यस शब्दले बन्चितिकरणमा परेकाहरुको पहिचान, प्रतिनिधित्व, सहभागिता, पहुँच बृध्दि, शशक्तिकरण र आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने लगायतका कार्यलाई जनाउँदछ।
- **"सामाजिक समावेशीकरण सम्पर्क ब्यक्ति"** भन्नाले कुनै कार्यालय वा सरकारका विभिन्न तहहरुमा समावेशी विषय हेर्ने गरी सम्पर्क व्यक्तिको रुपमा तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।
- **"सामाजिक समावेशी बजेट"** भन्नाले महिल, विभिन्न जातजाती, क्षेत्र, वर्ग र समुदाय, अपांगता भएका ब्यक्ति, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकहरुको आवश्यकतालाई सहभागिमूलक ढंगले सम्बोधन गर्दै समग्र विकास प्रक्रियालाई निजहरु प्रति उत्तरदायी बनाउने उद्देश्यले तर्जुमा गरिने बजेट तथा कार्यक्रमलाई जनाउँछ। सामाजिक समावेशी लक्ष्यलाई केन्द्रमा राखेर सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी विश्लेषण गरी आर्थिक स्रोतको सुनिश्चितता र उपलब्धिको समतामूलक वितरण र उपभोग हुने गरी तर्जुमा गरिएको बजेट समेत सम्झनु पर्छ।
- **"उपभोक्ता समिति"** भन्नाले आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभ पाउने व्यक्तिहरुले कुनै आयोजना निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन र मर्मत सम्भार गर्नको लागि आफूहरु मध्येबाट निश्चित प्रक्रिया बमोजिम गठन गरेको समिति सम्झनु पर्छ।
- **"गैरसरकारी संस्था**" भन्नाले प्रचलित कानून वमोजिम स्थापना भएका स्थानीय तहको सभाबाट आफ्नो कार्यक्रम स्वीकृत गराई स्थानीय तहसंग समन्वय गरी कार्य सञ्चालन गर्ने गैरनाफामूलक संस्था सम्झनु पर्छ।
- **"स्थानीयकरण"** भन्नाले कुनै पनि विषय वा कार्यक्रमलाई कुनै स्थानीय ठाँउ विशेषको परिस्थिति वा अवस्था अनुसार ढाली त्यसको प्रभावकारी एबं अधिकतम उपयोग गर्ने प्रक्रियालाई सम्झनु पर्दछ।
- **"बञ्चित समू**ह" भन्नाले परम्परागत रुपमा लामो समय देखि जातीय, आर्थिक, लैङ्गिक, अपाङ्गता, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक एवम् भौगोलिक कारणले गर्दा पछि परेका महिला, दलित, आदिवासी, जनजाती, मधेसी, मुस्लिम, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरीक एवम् दुर्गम क्षेत्रमा बसोवास गर्ने जनता सम्झनु पर्दछ।

- **"अल्पसंख्यक"** भन्नाले संघीय कानून बमोजिम निर्धारित प्रतिशत भन्दा कम जनसंख्या रहेका जातीय, भाषिक र धार्मिक समूह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आफ्नै जातीय, धार्मिक र भाषिक विशिष्टता भएको, त्यसलाई बचाई राख्ने आकांक्षा रहेका, विभेद र उत्पीडन भोगेका समूह समेतलाई जनाउँछ।
- **"सीमान्तीकृत"** भन्नाले राजनीतिक, आर्थिक र सामाजिकरूपले पछाडि परेका, विभेद र उत्पीडन तथा भौगोलिक विकटताको कारणले सेवा सुविधाको उपभोग गर्न नसकेका वा त्यसबाट वञ्चित रहेका संघीय कानून बमोजिमको मानव विकासको स्तर भन्दा न्यून स्थितिमा रहेका समुदाय सम्झनु पर्छ र सो शब्दले अति सीमान्तीकृत र लोपोन्मुख समुदाय समेतलाई जनाउँछ।
- **"लैङ्गिक समता"** भन्नाले अवसर र न्यायबाट बन्चित महिला वा पुरुषलाई थप अवसर दिएर समतामूलक स्थितिको निर्माण गर्न गरिने बिशेष प्रयासलाई सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक समानता"** भन्नाले महिला र पुरुषबीच सबै क्षेत्र र तहमा समान अवसर र समान लाभ हासिल गर्ने अवस्थालाई सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण"** भन्नाले महिला तथा पुरुष र विभिन्न सामाजिक समूहहरु बीचको असमान शक्ति सम्वन्धहरुलाई पुनः सन्तुलित गर्न तथा हरेक प्रकारका सामाजिक पहिचान भएका व्यक्तिहरुका लागि समान अधिकार, अवसर एवं सम्मान सुनिश्चित गर्नका लागि आवश्यक कदम चाल्नुपर्ने विषयलाई सम्झनु पर्छ।
- **"लक्षित समूह"** भन्नाले आर्थिकरूपमा विपन्न वर्गका महिला एवम् बालबालिका तथा आर्थिक र सामाजिकरूपमा पिछडिएका वर्गहरू सबै जातजातिका विपन्न वर्गहरू), ज्येष्ठ नागरिक, दलित, आदिवासी जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिम तथा पिछडावर्ग एवम् नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी तोकेका वर्ग एवम् समुदाय) सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट"** भन्नाले स्थानीय योजना तर्जुमा गर्दा समाजमा रहेका विभिन्न जातजाति, क्षेत्र, वर्ग र समुदायका महिला, पुरुष, तेश्रोलिंगी, यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकहरूको आवश्यकतालाई सहभागितामूलक ढंगले सम्बोधन गर्दै समग्र विकास प्रक्रियालाई निजहरू प्रति उत्तरदायी बनाउने उद्देश्यले तर्जुमा गरिने कार्यक्रम र बजेटलाई जनाउँछ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी लक्ष्यलाई केन्द्रमा राखेर उद्देश्यमूलक, योजनावद्ध, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी विश्लेषण गरी आर्थिक स्रोतको सुनिश्चितता र उपलब्धिको समतामूलक वितरण र उपभोग हुने गरी गरिने बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी परीक्षण"** भन्नाले समाजमा रहेका विभिन्न जातजाति, क्षेत्र, वर्ग र समुदायका महिला र पुरुषबीचको भूमिका, सम्बन्ध, स्थान, स्तर, अवसर आदिको विश्लेषणबाट लैंगिक समानता तथा समावेशी विकास गर्न तय गरिएको नीति, बजेट र कार्यक्रममार्फत तोकिएको उद्देश्य हासिल भए नभएको लेखाजोखा र परीक्षण गरी सुधारका उपाय पहिल्याउने औजारलाई सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण"** भन्नाले कुनै पनि योजनावद्ध कार्य, नीति नियम, कार्यक्रम कार्यान्वयनको हरेक क्षेत्र, प्रक्रिया तथा तह र तप्कामा महिला तथा वञ्चितिमा परेका वर्गहरुलाई समाहित गर्ने प्रक्रियालाई सम्झनु पर्छ।
- **"लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट"** भन्नाले लैङ्गिक समानताको लागि बजेटको सुनिश्चितता, बजेटका सबै प्रक्रियामा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र उपलब्धिको समतामूलक वितरणका साथै उपभोगको लागि लैङ्गिक विश्लेषण

सहित योजनावद्ध रूपमा उद्देश्यमूलक कार्यक्रमहरू तर्जुमा र प्राथमिकीकरण गर्दै कार्यक्रम छनौट गरी लगानी गर्ने पद्धतिलाई जनाउँदछ।

- **"सामाजिक वञ्चितीकरणमा परेका समूहहरू"** भन्नाले महिला, बालबालिका, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू तथा भौगोलिकरूपले दुर्गम क्षेत्रमा बसेका जनतालाई बुझाउंदछ।
- **"लैङ्गिक प्रभाव विष्लेषण"** भन्नाले नीति तथा अभ्यासहरुको परिक्षण गरेर कुनै पनि योजना कार्यक्रम तथा आयोजनावाट महिला एवम् पुरुष कत्तिको लाभान्वित भएका छन् भन्नेअवस्थाको लेखाजोखा गर्ने कार्यलाई सम्झनु पर्दछ।
- **"सशक्तिकरण"** भन्नाले विकासका अवसरहरुवाट बञ्चित, श्रोत र साधनमा पहूँच तथा नियन्त्रणमा पछाडि परेका, अशक्त वा कमजोर वर्गलाई सूचना ,पहुँच , जका हिसाबले सशक्त रर आवा,क्षमतासवल बनाउने कार्यलाई सम्झनु पर्दछ।

कार्यकारी सारांश (Executive Summary)

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाद्धारा आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा गरिएको लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GEDSI) परीक्षणले उपमहानगरपालिकाको नीति, योजना, संस्थागत व्यवस्था, सेवा प्रवाह तथा सुशासनको अवस्थालाई समावेशी दृष्टिकोणबाट मूल्याङ्कन गरिएको छ । यो परीक्षण स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ लाई मुख्य नीतिगत निर्देशिकाका रुपमा लिदै परीक्षण सञ्चालन गरिएको हो । परीक्षणमा नीति तथा कानून, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व गरी ५ वटा मुख्य विषयगत क्षेत्र, २२ वटा उपक्षेत्र तथा १०० वटा सूचकहरू तथा अपाङ्गताका सूचकहरु समेत समावेश गरिएको थियो । तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाले कुल १०० मध्ये ८१.५ अङ्क प्राप्त गरि "उत्कृष्ट" श्रेणी हासिल गरेको छ । विषयगत क्षेत्र अनुसार हेर्दा नीति, कानून तथा योजनामा १८.५, संस्थागत व्यवस्थामा १६.५, मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा १५.५ , सेवा प्रवाहमा १४ तथा सुशासन तथा उत्तरदायित्व क्षेत्रमा १७ अंक प्राप्त भएको छ । यसले उपमहानगरपालिकाले लैङ्गिक समानता अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति गरेको देखिएको छ ।

अध्ययनले उपमहानगरपालिकामा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायमा लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेको, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम प्रभावकारी रहेको, सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सामाजिक परीक्षण जस्ता उत्तरदायी अभ्यासहरू संस्थागत हुँदै गएको तथा नीति तथा कार्यक्रमहरूमा GEDSI दृष्टिकोण समावेश भएको देखिएको छ । हिंसा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरूका लागि उपमेयर अल्पकालीन महिला सुरक्षा कार्यक्रम, मातृ स्वास्थ्य प्रोत्साहन कार्यक्रम, गरिब विपन्न तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सीपमुलक कार्यक्रम तथा सामग्री सहयोग, दलित सशक्तीकरण, महिला सशक्तीकरण लगायतका कार्यक्रम प्रभावकारी अभ्यासका रूपमा देखिएका छन् । नगरलाई सहयोगापेक्षी मानवमुक्त सडक तथा नगरका केही वडाहरुलाई बालश्रमुक्त घोषणा गरिएको छ भने छुवाछुतमुक्त नगर तथा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त पालिका घोषणा गर्ने कार्यक्रम आगामी कार्यक्रमका रुपमा रहेका छन । तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको न्यायिक सम्पादन प्रक्रिया छिटो छरितो र प्रभावकारी रहेको छ ।

त्यसैगरी, अध्ययनले केही सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू पनि औंल्याएको छ । विशेषगरी अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार विकास, तथ्यमा आधारित योजना प्रणाली, लक्षित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता, डिजिटल तथ्याङ्क व्यवस्थापन, कानुनी साक्षरता तथा अनुगमन प्रणालीलाई थप सुदृढ बनाउन आवश्यक देखिएको छ । प्रजनन स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ र समावेशी सेवा प्रवाहका क्षेत्रमा थप सुधार आवश्यक रहेको प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ ।

समग्रमा, यो परीक्षणले तुलसीपुर उपमहानगरपालिकालाई समावेशी, उत्तरदायी तथा नागरिकमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्न महत्वपूर्ण आधार प्रदान गरेको छ । साथै भविष्यमा GEDSI मैत्री नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयनका लागि स्पष्ट मार्गनिर्देशन प्रदान गरेको छ ।

मुख्य निष्कर्षहरू (Key Findings)

- तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाले लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GEDSI) परीक्षणमा कुल १०० मध्ये ८१.५ अंक प्राप्त गरी "उत्कृष्ट" श्रेणी हासिल गरेको छ ।
- नीति, कानून तथा योजनामा GEDSI दृष्टिकोणलाई प्राथमिकताका साथ समावेश गरिएको छ ।

- महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायमा लक्षित कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन भइरहेका छन् ।
- सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक सहभागितामूलक अभ्यासहरू संस्थागत हुँदै गएका छन् ।
- हिंसा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरूका लागि उपमेयर अल्पकालीन महिला सुरक्षा कार्यक्रम, मातृ स्वास्थ्य प्रोत्साहन कार्यक्रम, गरिब विपन्न तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सीपमुलक कार्यक्रम तथा सामग्री सहयोग, दलित सशक्तीकरण, महिला सशक्तीकरण,सामाजिक सुरक्षा लगायतका कार्यक्रम प्रभावकारी अभ्यासका रूपमा देखिएका छन् ।
- तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको न्यायिक सम्पादन प्रक्रिया छिटो छरितो र प्रभावकारी रहेको छ ।
- नगरलाई सहयोगापेक्षी मानवमुक्त शहर तथा बालश्रममुक्त पालिका (केही वडा) घोषणा गरिएको छ भने छुवाछुतमुक्त नगर तथा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त पालिका बनाउने भावी योजना रहेको छ ।
- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूमा GEDSI सम्बन्धी सचेतना तथा उत्तरदायित्व अभिवृद्धि भएको पाइयो ।
- विपद् व्यवस्थापन तथा स्वरोजगारआयआर्जन कार्यक्रमहरू समावेशी दृष्टिकोणबाट सञ्चालन भएका / छन् ।
- सूचना तथा सञ्चार प्रणाली तुलनात्मक रूपमा प्रभावकारी रहेको देखिएको छ ।
- महिला तथा लक्षित वर्गमैत्री बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालनप्रति उपमहानगरपालिकाको प्रतिबद्धता सुदृढ रहेको पाइयो ।
- अपाङ्गमैत्री तथा पहुँचयुक्त पूर्वाधार विकास अझै पर्याप्त हुन सकेको छैन ।
- तथ्यमा आधारित योजना प्रणाली तथा डिजिटल तथ्याङ्क व्यवस्थापन अझ सुदृढ गर्न आवश्यक देखिएको छ ।
- नीति निर्माण तथा निर्णय प्रक्रियामा महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता अझै सीमित रहेको पाइयो ।
- कानुनी साक्षरता, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक देखिएको छ ।
- सेवा प्रवाहलाई थप नागरिकमैत्री, समावेशी तथा पहुँचयुक्त बनाउन सुधारको आवश्यकता रहेको देखियो ।
- GEDSI सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी कम अंक प्राप्त सूचकहरूमा लक्षित सुधार आवश्यक रहेको छ

विषय सूची

परिच्छेद एक : परिचय खण्ड १

१. पृष्ठभूमी १
२. उपमहानगरपालिकाको सङ्क्षिप्त परिचय २
२.१ नामाकरण र ऐतिहासिक पृष्ठभूमि ३
२.२ जनसङ्ख्या विवरण ३
२३. वडागत जनसङ्ख्या विवरण ३
२ ४. नगर कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरण ४
२.५. धार्मिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक, पर्यटकीय स्थल र पूर्वाधारको सङ्क्षिप्त विवरण ५
३. अध्ययनको महत्व ७
४ . लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरू ७
५ . लैस.सा.अ.स. परीक्षणले समेटने मुख्य विषयक्षेत्र र उपविषय क्षेत्रहरू ७
५.१ मुख्य विषयगत क्षेत्रहरु
५२. लैसअसास परीक्षणका मुख्य विषयगत उपक्षेत्रहरू
५.३ स्थानीय तहको समग्र मूल्याङ्कन अवस्था तथा परिणाम ९
६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको विधि ९
७ . लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सहभागीहरू १०

परिच्छेद दुई : तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण खण्ड ११

८ . लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचक र उपसूचक अन्तर्गत प्राप्ताङ्क ११
९. लैपरीक्षण विश्लेषणका औजारहरू .स.सा.अ.स. १२
१०. लैपरीक्षण तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण .स.सा.स. १२
१०.१ नीति कानून र योजना १२
१०.२. संस्थागत व्यवस्था १३
१०.३मानव संसाधन तथा क्षमता विकास ३. १३
१०.४ . सेवा प्रवाह १३
१०.५ सुशासन तथा उत्तरदायित्व १३

परिच्छेद तीन : मुख्य उपलब्धिहरु १४

११ . लैपरीक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था .स.सा.अ.स. १४
११.१ लैपरीक्षण सूचकहरूमा प्राप्त नतिजा माकुरो जालोमा प्रक्षेपण .स.सा.स. १५
११.२ लै स परीक्षण.सा.स.सूचकहरूमा प्राप्त नतिजा स्तम्भ चित्रमा १५
११.३ लै.स.सा.स परीक्षण उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजा माकुरी जालोमा प्रक्षेपण १६
११.४ लै.स.सा.स परीक्षण उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजा स्तम्भ चित्रमा १७
१२ . लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना (Work Plan) २७

निष्कर्ष र सुझावहरू ३३

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ - लै.स.सा.स परीक्षणको लेखाजोखा फाराम ३५
अनुसूची २ – माइन्युट ७५
अनुसूची ३ – कार्यक्रमका केही तस्वीरहरु ७७

तालिकाहरू

तालिका नं. १ : उपमहानगरपालिकामा रहेका प्रमुख १० अटा जातजाति तथा ५ ओटा मातृभाषा र धर्म ३
तालिका नं. २ : वडागत जनसङ्ख्या विवरण ३
तालिका नं ३ : नगर कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरण ४

परिच्छेद एक

परिचय खण्ड

१. पृष्ठभूमी

नेपालमा संविधानको कार्यान्वयनसँगै एकात्मक राज्य प्रणालीको परम्परागत स्वरुपबाट परिवर्तन भइ राज्य सङ्घीयता सहितको शासन व्यवस्थामा प्रवेश गरेको थियो । लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणका र आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक र प्रशासनिक दृष्टिले पछाडि परेका विपन्नलगायत महिला, दलित, जनजाती, मधेशी, मुस्लिम आदि लक्षित वर्गका सवालहरुलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने सन्दर्भमा महत्वपूर्ण व्यवस्थाहरु गरेको छ । नेपालको संविधानले सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने र कानूनको समान संरक्षणबाट कोही पनि बञ्चित हुन नहुने प्रतिवद्धता सहित वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक बिभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सहितको समावेशी र समतामूलक समाजको परिकल्पना गरेको छ । नेपाल सरकारले लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तीकरण र सामाजिक समावेशीकरणको विषयलाई कानूनी रुपमा स्वीकार गरी आवश्यक कानूनी, नीतिगत तथा संरचनागत व्यवस्थाहरु गरेको छ भने राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरू पनि व्यक्त गरेको छ । राष्ट्रिय महिला आयोग, राष्ट्रिय दलित आयोग, राष्ट्रिय समावेशी आयोग, आदिवासी जनजाति आयोग, मधेशी आयोग, थारू आयोग, मुस्लिम आयोग आदिको व्यवस्था गरी समावेशीकरणलाई थप व्यवस्थित, सुनिश्चित तथा प्रभावकारी बनाउने कार्यको मार्ग प्रशस्त गरिएको छ । संविधानको प्रस्तावनामा बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतालाई स्वीकार गर्दै, सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्ने तथा समानुपातिक, समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तमा आधारित समतामूलक समाज निर्माण गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरिएको छ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार संरक्षणका लागि अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४ लागू गरिएको छ। साथै निजामती सेवा ऐन (तेस्रो संशोधन), २०७१ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले पनि समावेशीकरण र सकारात्मक विभेदलाई प्राथमिकता दिएका छन्। यी सबै संवैधानिक, नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्थाहरूले नेपालमा लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता अधिकार तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धनका लागि बलियो आधार तयार गरेका छन्, जसले सबै नागरिकलाई समान अवसर, सम्मान तथा कानुनी संरक्षण सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य राखेका छन्।

दिगो विकास लक्ष्य (SDGs) अन्तर्गत लक्ष्य नं. ५ "लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने" तथा लक्ष्य नं. १६ "शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र समावेशी समाज निर्माण गर्ने" विषयहरू मुख्य रूपमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लै.स.सा.स.) सँग सम्बन्धित रहेका छन्। यद्यपि, दिगो विकासका सबै लक्ष्यहरूमा लै.स.सा.स.का अवधारणालाई अन्तरसम्बन्धित रूपमा समेटिएको छ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको काम, कर्तव्य तथा अधिकार अन्तर्गत लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी विभिन्न व्यवस्थाहरू गरेको छ। ऐनको दफा ११ को उपदफा (२)(त) ले ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा असक्त व्यक्तिहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा उत्थानका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अधिकार स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको छ। त्यसैगरी, दफा २४ को उपदफा (२) मा स्थानीय तहले विकास योजना निर्माण गर्दा संघीय तथा प्रदेश सरकारका नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, बालमैत्री, वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन तथा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणजस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयहरूलाई प्राथमिकताका साथ समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

सोही दफाको उपदफा (३) मा नगरपालिका तथा गाउँपालिकाले योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा अन्य पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने तथा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने प्रकृतिका योजना तथा कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ।

त्यसैगरी, वडा समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार अन्तर्गत तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण कार्यमा खण्डीकृत तथ्याङ्क संकलन गर्ने तथा सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा लगायतका सामाजिक विकृतिहरूको अन्त्यका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन प्रक्रियामा महिला तथा पिछडिएका वर्गहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै उनीहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजनाहरू छनोट तथा कार्यान्वयनमा जोड दिई लै.स.सा.स. प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था ऐनले गरेको छ।

ऐन तथा स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ अनुसार स्थानीय सरकारहरूले प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिकभित्र लै.स.सा.स. परीक्षण सम्पन्न गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। परीक्षण कार्य प्रारम्भ गर्नु पूर्व स्थानीय तहले लै.स.सा.स. कार्यान्वयन समिति तथा परीक्षण कार्यलाई सहजीकरण, समन्वय तथा सहयोग गर्न कार्यदल गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

लै.स.सा.स. परीक्षणका लागि नीति तथा कानून, योजना तथा कार्यक्रम, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह, सुशासन तथा उत्तरदायित्व लगायतका प्रमुख शीर्षकहरू अन्तर्गत विभिन्न उपशीर्षकहरू समावेश गरिएका छन्। प्रत्येक उपशीर्षक अन्तर्गत रहेका सूचक तथा प्रश्नहरूको आधारमा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूसँग छलफल गरी मूल्याङ्कन गरिन्छ। मूल्याङ्कनका क्रममा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक तथा सुधार गर्नुपर्ने वा व्यवस्था नभएको अवस्थालाई ० अंक प्रदान गरिन्छ। प्राप्त नतिजालाई माकुरीजालो (Spider Web) तथा स्तम्भ चित्र (Bar Chart) को माध्यमबाट विश्लेषण तथा प्रस्तुतीकरण गरिन्छ।

लै.स.सा.स. परीक्षणको सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक पक्षको प्रभावकारी कार्यान्वयनले स्थानीय सरकारलाई आफ्नो क्षेत्रभित्र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्न, कमजोरी पहिचान गर्न तथा भावी रणनीति, योजना तथा कार्यक्रम निर्माण गर्न महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ। यही सन्दर्भमा स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ बमोजिम तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था विश्लेषण गरिएको छ ।

२. उपमहानगरपालिकाको सङ्क्षिप्त परिचय

लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत दाङ जिल्लामा अवस्थित तुलसीपुर उपमहानगरपालिका जिल्लाका १० वटा स्थानीय तहहरूमध्ये एक महत्वपूर्ण स्थानीय तह हो। कुल ३८४.८ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको यस उपमहानगरपालिकाको करिब ७० प्रतिशत भूभाग समथर रहेको छ भने बाँकी भूभाग पहाडी प्रकृतिको रहेको छ। खेतीयोग्य जमिन, खोलानाला, वनजङ्गल, चरण क्षेत्र, बजार, घना तथा छरिएका बस्तीहरूको विविधताले यस क्षेत्रलाई विशेष बनाएको छ।

क्षेत्रफलका हिसाबले तुलसीपुर उपमहानगरपालिका नेपालको दोस्रो ठूलो उपमहानगरपालिका हो। जिल्लाको मध्यभागमा अवस्थित यो उपमहानगरपालिका साविकका तुलसीपुर नगरपालिका, हलवार, टरिगाउँ, पवननगर, मानपुर, विजौरी, डरुवा तथा फुलवारी लगायतका गाविसहरू समेटेर गठन गरिएको हो। हाल यस उपमहानगरपालिकामा १९ वटा वडाहरू रहेका छन्।

प्रशस्त खेतीयोग्य जमिन, व्यवस्थित मानव बस्ती, विभिन्न बजार केन्द्र, खोला–नाला तथा वनजङ्गलले ढाकिएको यो क्षेत्र प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक दृष्टिले समृद्ध मानिन्छ। यहाँ पार्क, खेलमैदान, चरण क्षेत्र तथा विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन्। साथै, विविध कला–संस्कृति, धर्मसंस्कार, जातजातिका रहनसहन, रीतिरिवाज, लोकनृत्य, भेषभूषा तथा कलात्मक मठ, मन्दिर, मस्जिद, गुम्बा र चर्चहरूले यहाँको सांस्कृतिक पहिचानलाई अझ समृद्ध बनाएका छन्।

यस उपमहानगरपालिकाको पूर्वमा घोराही उपमहानगरपालिका, पश्चिममा शान्तिनगर गाउँपालिका र दंगीशरण गाउँपालिका, दक्षिणमा लमही नगरपालिका तथा उत्तरमा कपुरकोट गाउँपालिका र त्रिवेणी गाउँपालिका रहेका छन्। नेपालको सङ्घीय राजधानी काठमाडौं बाट करिब ४२५ किलोमिटर पश्चिम दिशामा अवस्थित यस क्षेत्र भौगोलिक दृष्टिले समेत महत्वपूर्ण मानिन्छ।

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकामा खस (ब्राह्मण, क्षेत्री, ठकुरी, दशनामी) समुदायसँगै थारु, मगर, नेवार, गुरुङ, कुमाल, गन्धर्व, वादी, मुस्लिम तथा क्रिश्चियन लगायत विभिन्न जातजाति, भाषा, धर्म र संस्कृतिका मानिसहरूको सहअस्तित्व रहेको छ। यसले यहाँको सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधता तथा सामुदायिक सद्भावलाई स्पष्ट रूपमा प्रतिबिम्बित गर्दछ।

२.१ नामाकरण र ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

उपमहानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित बिभिन्न दस्तावेजहरूमा नगरको नामाकरणका सन्दर्भमा उल्लेख भए अनुसार थारु भाषामा बस्तीलाई पूर्वा भनिन्छ । यही तुलसी पूर्वालाई पर्वतेहरुले तुलसीपुर भन्ने गर्दथे भने थारुहरुले तुलसीपूर्वा भन्दथे । यस ठाँउमा थारुहरुको बोलवाला हुँदासम्म तुलसीपूर्वा भनिन्थ्यो भने पर्वतेहरूको बोलवाला हुन थालेपछी यस ठाँउको नाम तुलसीपुर रहन गयो भन्ने भनाई रहेको छ । यस ठाउँमा थारुहरुको बसोवास पुरानो मानिन्छ ।

२.२ जनसङ्ख्या विवरण

वि.सं. २०७८ को राष्ट्रिय जनगणनाअनुसार तुलसीपुर उपमहानगरपालिका मा जम्मा ४६,०१८ परिवार तथा कुल जनसङ्ख्या १,७९,७५५ रहेको छ । कुल जनसङ्ख्यामध्ये पुरुष ८४,७६४ (४७.२ प्रतिशत) र महिला ९४,९९१ (५२.८ प्रतिशत) रहेका छन् । यहाँको औसत परिवार आकार ३.९१ जना रहेको छ, अर्थात् १०० परिवारमा औसत ३९१ जना सदस्य बसोबास गर्ने गरेका छन् । यस उपमहानगरपालिकाको लैङ्गिक अनुपात ८९२ रहेको छ, जसअनुसार प्रति १,००० महिलामा ८९२ पुरुष रहेका छन् ।

नगर क्षेत्रमा बसोबास गर्ने प्रमुख जातजाति तथा धर्मअनुसारको जनसङ्ख्या विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १ : उप-महानगरपालिकामा रहेका प्रमुख १० ओटा जातजाति तथा ५ ओटा मातृभाषा र धर्म

क.सं.	प्रमुख १० जाति	%	क.सं.	जातजाति	%	क.सं.	प्रमुख भाषा	%	क.सं.	प्रमुख धर्म	%
१	क्षेत्री	३५.३	६	परियार/दमाई	३.७	१	नेपाली	७६.०	१	हिन्दु	९६.८
२	थारु	२१.३	७	सन्यासी/दशनामी	२.३	२	थारु	२०.६	२	क्रिस्चियन	१.१
३	ब्राह्मण पहाड	१२.२	८	ठकुरी	१.९	३	मगर ढुट	१.१	३	बौद्ध	०.८
४	मगर	९.०	९	मिजार/सार्की	१.७	४	हिन्दी	०.६	४	प्रकृति	०.७
५	विश्वकर्मा/कामी	७.५	१०	ब्राह्मण तराई	०.९	५	मगर खाम	०.४	५	इस्लाम	०.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.३ वडागत जनसङ्ख्या विवरण

तालिका नं २ : वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं	घरधुरी सङ्ख्या	महिला जनसङ्ख्या	पुरूष जनसङ्ख्या	जम्मा जनसङ्ख्या
१	१२३२	२५२६	२१३४	४६६०
२	११८२	२५२२	२३५५	४८७७
३	२००३	४१९६	३८२९	८०२५
४	२३३८	४९२०	४३४०	९२६०
५	३६०८	७१०७	६५४०	१३६४७
६	६०७३	११४०१	१०२५५	२१६५६
७	३५२६	७४०६	६४६२	१३८६८
८	२२०८	४५७६	४२१९	८७९५

९	३७७३	७११३	६३५१	१३४६४
१०	१६००	३४७७	३११०	६५८७
११	२१५०	४७१३	४१९६	८९०९
१२	२६७३	५७०९	५१८८	१०८९७
१३	१४८०	३१७५	२७३३	५९०८
१४	१६२७	३४३३	२९८२	६४१५
१५	१९२८	४२४१	३६०९	७८५०
१६	१९०७	४१५९	३७७०	७९२९
१७	२२९२	४९२५	४३८७	९३१२
१८	२३८४	४९६९	४४९३	९४६२
१९	२०३४	४४२३	३८११	८२३४
जम्मा	**४६०१८**	**९४९९१**	**८४७६४**	**१७९७५५**

स्रोत राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.४ नगर कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरण

तालिका नं ३ : नगर कार्यपालिका सदस्यहरुको विवरण

सि.नं	नाम,थर	सम्पर्क नं
१	टिकाराम खडका	९८५७८२२१४०
२	स्यानी चौधरी	९८६८९७१६८१
३	हुमकान्त सापकोटा	९८४७८३१०५३
४	भिम बहादुर योगी	९८४७८७३२१३
५	बिर बहादुर बि.क.	९८४७८७२९८१
६	तुल्सी थापा मगर	९८४७९७६७३३
७	बिरेन्द्र कुमार शाह	९८५७८२३२१६
८	दुजमान भण्डारी	९८५१२४४३०५
९	राम बहादुर जि.सी.	९८४७८२१८६३
१०	धर्मराज वली	९८४७८३३३९६
११	घनश्याम ढकाल	९८४७८२२२७९
१२	यमराज के.सी.	९८५७८३१३२७
१३	मान बहादुर रावत	९८४७८२४९०३
१४	खुशिराम चौधरी	९८५७८२०६३७
१५	मोहनलाल पौडेल	९८५७८२३४७९
१६	शंकर कुमार खडका	९८५७८२०७७२
१७	लक्ष्मण चौधरी	९८४१७३९१६३

१८	शिवान्नद डि.सी.	९८४७८५४६७०
१९	थलराज पुरी	९८५७८२१५८५
२०	माधव वली	९८४७८३१९१९
२१	प्रेमनाथ योगी	९८५७८२०४१२
२२	गौरी नेपाली	९८०९५३५४८१
२३	यमुना परियार	९८४७९३९४२६
२४	बसन्ता के.सी.	९८४४९०१२३८
२५	सिता कुमारी लामिछाने	९८४७८९७४८१
२६	रिखा शर्मा	९८४३१९७१३९
२७	लक्ष्मण विश्वकर्मा	९८५७८२२७८७
२८	मोहन बि.क.	९८४७९८१९३५
२९	तुलाराम नेपाली	९८५७८३५२३८

२.५. धार्मिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक, पर्यटकीय स्थल र पूर्वाधारको सङ्क्षिप्त विवरण

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका धार्मिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा पर्यटकीय दृष्टिले महत्वपूर्ण क्षेत्रका रूपमा परिचित रहेको छ । यहाँ रहेका त्रिसिद्धेश्वरी (कालिका) मन्दिर, हात्तीढुंगा लगायतका धार्मिक स्थलहरूले स्थानीय आस्था, संस्कृति तथा सभ्यतालाई जीवन्त बनाएका छन् भने चमेरी गुफा तथा दाङ उपत्यकाजस्ता क्षेत्रहरूले ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्वलाई उजागर गरेका छन् । प्राकृतिक सौन्दर्य, वनजंगल, खोला–नाला तथा समथर भू–भागले यस क्षेत्रलाई पर्यटन विकासका लागि अत्यन्त सम्भावनायुक्त बनाएको छ । साथै बेलझुण्डी रंगशाला, टरिगाउँ विमानस्थल, सडक सञ्जाल, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था तथा बजार केन्द्रहरूको विस्तारले यस क्षेत्रको आर्थिक तथा पर्यटन पूर्वाधारलाई थप सुदृढ बनाउँदै लगेको छ ।

उपमहानगरपालिकाभित्र रहेका तालतलैयाहरू पनि पर्यटकीय तथा कृषि उपयोगिताका हिसाबले महत्वपूर्ण मानिन्छन् । वडा नं. १० मा रहेको गौरीगाउँ ताल उपमहानगरपालिकाकै सबैभन्दा ठूलो प्राकृतिक ताल हो । करिब ७ विगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको यस तालमा पानी प्राकृतिक रूपमा उत्पन्न हुने तथा आसपासको क्षेत्रबाट बर्सातको पानी संकलन हुने गर्दछ । हाल यस तालमा संरक्षित रूपमा माछापालन गरिनुका साथै यसको पानी सिंचाइ प्रयोजनका लागि समेत उपयोग हुँदै आएको छ । हिउँदको समयमा भने तालमा पानीको मात्रा कम हुने गरेको पाइन्छ ।

त्यसैगरी, गौरीगाउँ ताल नजिकै अवस्थित पढा ताल पनि वडा नं. १० अन्तर्गत पर्दछ । तालको बीच भागमा महादेवको मन्दिर रहेको छ, जहाँ स्थानीय बासिन्दाहरूले पूजा–आराधना गर्ने गर्दछन् । माछापालन नभए पनि यस तालको पानी सिंचाइका लागि प्रयोग हुँदै आएको छ ।

वडा नं. ६ को रजौरामा रहेको कमलपोखरी ताल शहर नजिकै अवस्थित एक महत्वपूर्ण ताल हो । यस तालमा कमलका फूलहरू फुल्ने भएकाले "कमलपोखरी" नामकरण गरिएको हो । उचित संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न सके यसलाई आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा विकास गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ । यद्यपि हिउँदको समयमा तालमा पानीको मात्रा अत्यन्त न्यून हुने गरेको पाइन्छ ।

वडा नं. ४ मा रहेको सुकीदह ताल संरक्षणको अभावमा क्रमशः अतिक्रमणको चपेटामा परेको देखिन्छ ।

पहाडको फेदी तथा जंगल क्षेत्रभित्र रहेको यस तालमा वरपरबाट बगेर आउने ढुंगा, माटो तथा बालुवाले पुर्दै लगेको अवस्था छ । हाल यस तालको संरक्षण तथा उपयोग विस्तारका लागि योजना अघि बढाइने तयारी रहेको बताइएको छ ।

यस उपमहानगरपालिकामा पार्क तथा पिकनिक स्थलहरूको समेत राम्रो सम्भावना रहेको छ । सार्वजनिक स्थलका रूपमा रहेका पार्क, उद्यान, प्रतीक्षालय, चौतारी तथा खेलमैदानहरूको उपयोग क्रमशः बढ्दै गइरहेको छ । प्रमुख पार्क तथा पिकनिक स्थलहरूमा राप्ती शान्ति पार्क, पुष्पलाल वाटिका, विश्वविद्यालय पार्क तथा देविथान पार्क रहेका छन् । साथै बेलझुण्डी रंगशाला तथा मदन भण्डारी रंगशाला जस्ता खेल पूर्वाधारहरूले खेलकुद तथा मनोरञ्जन क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याइरहेका छन् ।

सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधताको दृष्टिले पनि तुलसीपुर उपमहानगरपालिका समृद्ध रहेको छ । यहाँ पहाडी ब्राह्मण/क्षेत्री समुदायको जनसंख्या ६७.२ प्रतिशत, पहाडी आदिवासी जनजाति ८.३ प्रतिशत, तराई आदिवासी जनजाति १५.८ प्रतिशत, दलित ७.२ प्रतिशत, मुस्लिम ०.७ प्रतिशत तथा अन्य समुदाय ०.८ प्रतिशत रहेका छन् । धार्मिक आधारमा हेर्दा हिन्दू धर्मावलम्बी ९४.२८ प्रतिशत, बौद्ध ०.३८ प्रतिशत, क्रिश्चियन १.५ प्रतिशत, मुस्लिम ०.२७ प्रतिशत तथा अन्य धर्मावलम्बी ३.१२ प्रतिशत रहेका छन् ।

३. अध्ययनको महत्व

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका ले महिला, जनजाति, आदिवासी, दलित तथा सामाजिक–आर्थिक रूपमा पछाडि परेको वर्ग तथा समुदायको सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै समावेशी र न्यायपूर्ण विकास प्रक्रियालाई संस्थागत गर्ने लक्ष्य राखेको छ । स्थानीय विकासका लागि उपलब्ध स्रोत–साधनको बाँडफाँट, कार्यान्वयन, परिचालन तथा त्यसबाट प्राप्त प्रतिफलको समान उपभोग सुनिश्चित गर्न यस अध्ययनले महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ ।

नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरूलाई थप प्रभावकारी, उत्तरदायी तथा समावेशी बनाउन लैङ्गिक अवस्थाको पहिचान गरी योजनाबद्ध रूपमा लैङ्गिक उत्तरदायी विकास प्रक्रियालाई संस्थागत गर्न लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लै.स.अ.सा.स.) परीक्षण आवश्यक रहेको छ । यो परीक्षण प्रक्रिया आफैंमा सहभागितामूलक स्व–मूल्याङ्कनको अभ्यास भएकाले कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण तथा सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा सक्रिय र उत्तरदायी बन्न प्रेरित गर्दछ ।

साथै, यस प्रक्रियाले स्थानीय तहमा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण, सामाजिक समावेशीकरण तथा महिला सशक्तिकरणसम्बन्धी कार्यक्रमहरूको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न तथा संस्थागत अपनत्वको भावना विकास गर्न महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँछ । यस अध्ययनबाट प्राप्त निष्कर्ष तथा सुझावहरूले आगामी वर्षहरूमा नगरपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक मार्गदर्शन प्रदान गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।यसले स्थानीय शासन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन प्रणाली (LGPAS) मा पनि योगदान गर्नेछ

४. लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरू

- लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैसअसास) परीक्षणमार्फत तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको संस्थागत संरचना र प्रणाली लैङ्गिक तथा समावेशी शासनमैत्री बनाउने र संस्थाको लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभालाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तीकरण गर्दै लैजाने
- तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको लैसअसास विषयमा साझा बुझाइ तथा जनचेतना अभिवृद्धि गरि संस्थाबाट प्रवाह हुने सेवा प्रवाह तथा कार्यक्रमलाई लैसअसास उत्तरदायी बनाउदै जाने ।
- स्थानीय तहका सबै कार्यक्रम, योजना तथा आयोजनाहरूको प्रत्येक चरणमा लै.स.अ.सा.स. दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई संस्थागत गर्दै लैजाने।
- लै.स.अ.सा.स. परीक्षणको नतिजाका आधारमा विद्यमान समस्या तथा चुनौतीहरूको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना र कार्यक्रमका लागि आवश्यक नीतिगत पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।

५. लै.स.अ.सा.स.परीक्षणले समेट्ने मुख्य विषय क्षेत्रहरू र उपविषय क्षेत्रहरू

५.१ मुख्य विषय क्षेत्रहरू

लैससास परीक्षणका लागि स्थानीय तहको नीतिमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी उत्तरदायी कार्यक्रम, आन्तरिक संरचना र मानव संसाधन, सम्बन्ध विस्तार र नेपाल सरकारका प्रतिवद्धताहरू लगायतका विषयवस्तु समेटिएका छन् । लैसअसास परीक्षणका लागि देहायका पाँच वटा मुख्य विषय क्षेत्र (मुख्य सूचक) हरू तथा अङ्कभारको व्यवस्था गरिएको छ:

१. नीति , कानुन, योजना २०

२. संस्थागत व्यवस्था २०

३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०

४. सेवा प्रवाह २०

५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०

५.२ लैससास परीक्षणका उपविषय क्षेत्रहरू

लैससास परीक्षणका प्रमुख पाँचवटा विषय क्षेत्रहरू भित्र विभिन्न २२ वटा उपविषय क्षेत्र र सो अन्तर्गत १०० वटा सूचकहरू रहेका छन् । उक्त २२ वटा उपविषय क्षेत्रहरू यस प्रकार रहेका छन् ।

१ नीति र कानूनमा समावेशिता/सहभागिता

२ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन

३ बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन

४ कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व

५ कार्यप्रणाली समावेशी

६ समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व

७ वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता

८ तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन

९ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

१० अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना

११ कानूनी साक्षरता

१२ विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता

१३ पूर्वाधार विकास

१४ प्रजनन् स्वास्थ्य

१५ शिक्षा कार्यक्रम

१६ खानेपानी तथा सरसफाइ

१७ स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन

१८ सुशासन

१९ उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता

२० सूचना तथा संचार

२१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

२२ समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार

प्रत्येक सूचकको मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अङ्क, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अङ्क र अति कमजोर अवस्थालाई ० अङ्क दिइएको थियो । तालिका नं १ मा प्रत्येक सूचकमा '०', '०.५' र '१' अङ्क पाउने अवस्था र सो को प्रमाणीकरणको आधारसमेत राखिएको छ । यी सूचकमा गरिने मूल्याङ्कन कार्यादलको सामुहिक मूल्याङ्कन

हो । कार्यदलका सदस्यहरूले पहिला सूचकमा छलफल गरी,प्रमाण जुटाइ सोको अवस्था विश्लेषण तथा सहमतिमा अङ्क प्रदान गरिएको थियो । लैससास परीक्षणका लागि मूल विषयगत क्षेत्र, विषयगत उपक्षेत्र तथा सूचकहरूको विस्तृत विवरण देहायबमोजिम तालिका नं १ मा प्रस्तुत गरिएको छ:

५.३ स्थानीय तहको समग्र मूल्याङ्कन अवस्था तथा परिणाम

सबै सूचकहरूमा अङ्क प्रदान गरिसकेपछि उपमहानगरपालिकाले प्राप्त गरेको अङ्कलाई देहायबमोजिम वर्गीकरण गरी सोका आधारमा प्रस्तुत चार वटा मूल्याङ्कन नतिजा मध्ये कुनै एक नतिजा निरक्यौल गरिएको थियो ।

प्राप्ताङ्क	८० प्रतिशत वा सोभन्दा बढी	६० देखि ७९ प्रतिशत सम्म	४० देखि ५९ प्रतिशत सम्म	४० प्रतिशत भन्दा कम
समग्र नतिजा	उत्कृष्ट	राम्रो	कमजोर	अति कमजोर

६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको विधि

लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले एउटा पक्षलाई मात्र नहेरी सबै पक्षलाई समेटेर स्थानीय सरकारलाई सुधारात्मक दिशामा निर्देश गर्न मद्दत गर्ने भएकोले पालिका सुहाउदा विषयवस्तुको विधि तथा प्रकृयाहरू अपनाइएको थियो । परीक्षणको पहिलो चरणमा लै.स.अ.सा.स. परीक्षणको लागि उमनपासँग समन्वय गरि परीक्षण कार्यशालाको मिति र स्थान तय गरिएको थियो । यसै चरणमा उमनपाले यस अघि प्रकाशन गरेका लै.स.अ.सा.स.सँग सम्बन्धित दस्तावेजहरूको संङ्कलन तथा अध्ययन गरिएको थियो भने दोस्रो चरण अर्थात् कार्यान्वयन चरणमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ को अधिनमा रहि स्थायी प्रकृतिको १ कार्यान्वयन समिती गठन गरिएको थियो । नगरपालिकाका प्रमुख ज्यूको संयोजकत्वमा बनेको उक्त समितिमा उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सामाजिक विकास समितिका संयोजक, कार्यपालिका सदस्यहरू संघसस्थाका प्रतिनिधिहरू लगायतको उपस्थिती रहेको थियो । उपप्रमुख ज्यूको संयोजकत्व तथा महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा प्रमुख, लै.स.अ.सा.स. परीक्षण सहजकर्ता संलग्न रहेको कार्यदल, उमनपाका कर्मचारीहरू र जनप्रतिनिधिहरू विच छलफल गरि उमनपाको स्वमूल्याङ्कन गरी नतिजा सार्वजनिक गरिएको थियो । यो कार्यशाला सञ्चालन गर्न सहभागितात्मक विधि अवलम्बन गर्नुका साथै सिकाई तथा अनुभवजन्य सिकाई प्रकृयालाई प्रयोगमा ल्याइएको थियो । प्राप्त नतिजालाई सरोकारवालाबिच प्रस्तुतीकरण गरिएको थियो । प्रस्तुतिमा प्राप्त नतिजालाई साझा बुझाई तथा सहमति कायम गरिएको थियो । यसैगरी प्रतिवेदन चरण अन्तर्गत कार्यदलसँगको समन्वयमा तयार गरिएको मस्यौदा प्रतिवेदन माथि उमनपामा पेश गरी प्राप्त पृष्ठपोषणको आधारमा अन्तिम प्रतिवेदन तयारी गरिएको हो । लै.स.अ.सा.स परीक्षणको क्रममा मुख्यतया निम्न विधि तथा प्रक्रियाहरु मार्फत तथ्याङ्क सार्वजनिक गरिएको थियो–

- उमनपाको वार्षिक नीति, कार्यक्रम, बजेट आदिको अध्ययन तथा विश्लेषण
- उमनपाद्वारा प्रकाशित ऐन तथा कार्यविधि लगायतका दस्तावेजहरूको अध्ययन
- दीर्घकालीन तथा आवधिक विकास योजनाको अध्ययन र विश्लेषण
- वार्षिक प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन अध्ययन
- मुख्य सरोकारवालाहरूसँग सूचना संकलन तथा अन्तरवार्ता (उमनपा प्रमुख तथा उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडाध्यक्ष, योजना तथा प्रशासन शाखा प्रमुख र विषयगत शाखाका प्रमुख)
- उपभोक्ता समिति र लक्षित वर्गसँग समूह छलफल ।

७. लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका सहभागीहरू

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणमा निम्नअनुसारको सहभागिता रहेको थियो :-

- उमनपाका प्रमुख, उपप्रमुख तथा सम्बन्धित वडाका वडाध्यक्षहरू, कार्यपालिका सदस्यहरू
- उमनपाका विषयगत शाखाका प्रमुख तथा कर्मचारीहरू
- सेवाग्राहीहरू तथा सरोकारवाला व्यक्तिहरू
- सहभागीहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची-२ मा समावेश गरिएको छ ।

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सँग सम्बन्धित केही नीति तथा कानूनहरु

१. अपाङ्गता विवतरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

२. हिंपा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरुका लागि उपमेयर अल्पकालिन महिला सुरक्षा सेवा केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

३. बालश्रममुक्त वडा तथा नगर घोषणाका लागि कार्य सञ्चालन कार्यविधि,२०७६

४. तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको बालहित कोष सञ्चालन कार्यविधि,२०७६

५. अल्पकालिन एवम् जोखिम अवस्थामा रहेका बालबालिकाको संरक्षणका लागि अल्पकालिन बालगृह सञ्चालन कार्यविधि,२०७६

६. बालअधिकार प्रवद्र्धनका लागि बालबालिका, बालबालिका सम्बन्धी आचार संहिता, २०७६

७. लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन मापदण्ड,२०७७

८. बालहितकोष सञ्चालन मापदण्ड,२०७७

९. स्मार्ट छोरी विहेवारी २० वर्ष पारी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि,२०७७

१०. बाल संरक्षण नीति, २०७५

११. जेष्ठ नागरिक पोषाक वितरण कार्यविधि,२०७४

१२. बाल अधिकार तथा संरक्षण कार्यविधि,२०७८

१३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति,२०७८

१४. तुलसीपुरको मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डाइलासीस गराइरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका विपन्न व्यक्ति पहिचान प्रमाणपत्र पाएका बिरामीहरुलाई औषधि उपचार वापत खर्च उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि,०८१

परिच्छेद दुई

तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण खण्ड

८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचक र उपसूचक अन्तर्गत प्राप्ताङ्क

क्र स	सूचक तथा उपसुचकहरू	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	कैफियत
१	**नीति, कानून, योजना**	**२०**	**१८.५**	
	नीति र कार्यमा समावेशिता सहभागीता	८	७.०	
	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	७.५	
	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	४.०	
२	**संस्थागत व्यवस्था**	**२०**	**१६.५**	
	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	३.५	
	कार्यप्रणाली समावेशी	४	३.५	
	समिति उपसमिति र कार्यदलमा	४	४.०	
	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	२.०	
	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	३.५	
३	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**	**२०**	**१५.५**	
	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	६.५	
	अनौपचारिक मुल्यमान्यता र कु–संस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	२.५	
	कानूनी साक्षरता	४	२.५	
	विपद् व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	४.०	
४	**सेवा प्रबाह**	**२०**	**१४.०**	
	पूर्वाधार विकास	४	१.५	
	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	२.५	
	शिक्षा कार्यक्रम	४	३.५	
	खानेपानी तथा सरसफाइ	४	२.५	
	स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	४.०	
५	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**	**२०**	**१७.०**	
	सुशासन	४	३.०	
	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३.५	
	सूचना तथा सञ्चार	४	४.०	
	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	४	३.०	
	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	३.५	
	जम्मा	**१००**	**८१.५**	

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको छ भने लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको प्रतिवद्धता पत्रमा हस्ताक्षर गरेर यस अभियानमा ऐक्यवद्धता जनाइसकेको छ भने आफ्ना नीति तथा कार्यक्रमहरुमा पनि लैससासलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिराखेको छ । लैससास क्षेत्रमा नगरले गरेका कतिपय कार्यक्रमहरु संघ, प्रदेश तथा अन्य स्थानीय निकायहरुले समेत अनुसरण गरेका छन । हिंसा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरूका लागि उपमेयर अल्पकालीन महिला सुरक्षा कार्यक्रम , मातृ स्वास्थ्य प्रोत्साहन कार्यक्रम, गरिब विपन्न तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सीपमुलक कार्यक्रम तथा सामग्री सहयोग, दलित सशक्तीकरण, महिला सशक्तीकरण,सामाजिक सुरक्षा लगायतका कार्यक्रम प्रभावकारी अभ्यासका रूपमा देखिएका छन् । तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको न्यायिक सम्पादन प्रक्रिया छिटो छरितो र प्रभावकारी रहेको छ । नगरलाई सहयोगापेक्षी मानवमुक्त शहर तथा बालश्रममुक्त पालिका (केही वडा) घोषणा गरिएको छ भने छुवाछुतमुक्त नगर तथा बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त पालिका बनाउने भावी योजना रहेको छ ।

। यसका अलावा राज्यको शासकीय प्रणालीमा सबै लिङ्ग, वर्ग र क्षेत्रका नागरिकको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित् गर्न र राज्यको श्रोत साधन, अवसर र लाभको वितरणमा समतामूलक सिद्धान्तलाई अंगिकार गरेको छ भने स्थानीय सरकार-नागरिकका विचमा दोहोरो सम्वाद स्थापित गर्न विभिन्न संयन्त्रहरु मार्फत नागरिकबाट रचनात्मक सुझाव ग्रहण गरी शासन सञ्चालनमा अझ बढि पारदर्शिता, नेतृत्वमा जबाफदेहीता र सार्वजनिक चासोका बिषयमा आम नागरिकहरूको सूचनामा पहुँचलाई मजबुत बनाउन र तुलसीपुर उपमहानगरपालिकालाई देशकै एक गतिशील र समृद्ध नगर बनाउने परिकल्पना गरेको छ ।

यस उममहानगरपालिकाले लै.स.सा.स परीक्षणको अभ्यास नियमित रुपमा गरिराखेको छ यस आ.व को परिक्षण पनि सम्बिन्धित शाखा।महाशाखा, जनप्रतिनिधि तथा स्थानीय सरोकारवालाहरुको सक्रिय सहभागितामा सम्पन्न भएको छ ।

विश्लेषण खण्ड

९. लै.स.अ.सा.स. परीक्षण विश्लेषणका औजारहरू

- लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिकोणबाट उपमहानगरपालिकाको विद्यमान नीतिगत व्यवस्था, संस्थागत अभ्यास तथा कार्यक्रमगत सूचकहरूको आधारमा माकुरीजालो (Spider Web) ग्राफ विधिबाट विश्लेषण ।
- लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको पक्षबाट उपमहानगरपालिकाको संस्थागत, नीतिगत तथा कार्यक्रमगत सूचकहरूको आधारमा स्तम्भचित्र (Bar Chart) मार्फत विश्लेषण
- पालिकाको लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा उपमहानगरपालिकामा रहेका सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर तथा चुनौतीहरूको विश्लेषण ।

१० .लैपरीक्षण तथ्याङ्कको तुलनात्मक अध्ययन तथा विश्लेषण .स.सा.स.

१०.१ नीति कानून र योजना

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ तालिका नं. १ मा उपलब्ध गराइएका १०० ओटा प्रश्नहरूमा सहभागितात्मक छलफल र प्रमाणीकरणका कागजातका आधारमा उपमहानगरपालिकाले कुल ८१.५ अङ्क प्राप्त गरेको छ । सूचकहरूको तुलनात्मक अध्ययन गर्दा उपमहानगरपालिकाले नीति कानून र

योजना शिर्षक अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूमा १८.५ अङ्क अर्थात् ९३ प्रतिशत ल्याएको छ । यस विषयगत क्षेत्रमा उपमहानगरपालिकाको अवस्था राम्रो अर्थात सर्वोत्तम रहेको छ । यस सूचक अन्तर्गतका उपसूचकहरुको अवस्था विश्लेषण गर्दा योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वियन उपसूचकमा ७.५ र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वियनमा ४.० अङ्क, नीति र कानूनमा समावेशिता/सहभागितामा ७.० अंक प्राप्त गरी लक्ष्य नजिक रहेको छ । यस विषयगत क्षेत्रमा सूचक अनुसारको समग्र अवस्थालाई हेर्दा १ अङ्क प्राप्त गर्ने १७ सूचक र ०.५ अङ्क प्राप्त गर्ने सूचकको सङ्ख्या ३ रहेको छ ।

१०.२ संस्थागत व्यवस्था

यस विषयगत क्षेत्रले १६.५अर्थात ८३ प्रतिशत अङ्क प्राप्त गरेको छ । यस अन्तर्गतका उपसूचकहरुको अवस्था विश्लेषण गर्दा कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व सूचकमा ३.५, समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व सूचकमा ४.०, वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशितामा २.० र तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन उपशिर्षकको सूचकमा ३.५ अङ्क प्राप्त गरि समग्र अवस्था राम्रो देखिन्छ तथापी शतप्रतिशत लैससासमैत्री कार्यसम्पन्न गर्नका लागि थप केही कार्ययोजना बनाएर अगाडी बढ्नुपर्ने अवस्था रहेको छ । यस क्षेत्रका कुल २० वटा सूचक मध्ये १ अङ्क प्राप्त गर्ने सूचकको सङ्ख्या १४, ०.५ अङ्क प्राप्त गर्ने सूचकको सङ्ख्या ५ र ० अङ्क प्राप्त गर्ने सूचकको सङ्ख्या १ रहेको छ ।

१०.३ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

मानव संशाधन तथा क्षमता विकासको विषयगत क्षेत्रमा उपमहानगरपालिकाले १५.५ अङ्क अर्थात् ७८ प्रतिशत अङ्क प्राप्त गरेको छ । यस अन्तर्गतका उपसूचक मध्ये मानव संसाधन तथा क्षमता विकासले ६.५ अङ्क प्राप्त गरेको छ भने अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना र कानूनी साक्षरताले समान अंक २.५/२.५ अर्थात ८७.५/८७.५ प्रतिशत अङ्क प्राप्त गरी लक्ष्य नजिक रहेको, विपद् व्यवस्थापनमा समावेशितामा नगरपालिकाले ४ अर्थात १०० प्रतिशत अङ्क प्राप्त गरी उत्कृष्ट कार्य गरेको । तथापी अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना र कानूनी साक्षरतामा जम्मा २.५ प्रतिशत मात्र अङ्क प्राप्त गर्नुले कार्ययोजना तयार गरी अगाडी बढ्नु जरुरी रहेको छ । अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना र कानूनी साक्षरता लगायत कम अङ्क प्राप्त गरेका कार्यसूचकहरूमा कार्ययोजना अनुरुप कार्य अगाडी बढाउन सके शिघ्र लक्ष्य हासिल गर्न सकिने सुनिश्चित छ ।

१०.४ सेवा प्रवाह

सेवा प्रवाह शिर्षक अन्तर्गत उपमहानगरपालिकाले कूल १४ अङ्क अर्थात ७० प्रतिशत कार्य गरेको छ । यस अन्तर्गत स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन क्षेत्रमा ४ अङ्क प्राप्त गरेको छ, शिक्षा कार्यक्रम उपक्षेत्र करिव लक्ष्य नजिक रहेको छ भने अन्य सूचकको अवस्था सुधारका लागि अझै कहि कामहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ जसले पालिकालाई लैससासमैत्री बनाउनका लागि सहयोग गर्नेछ ।

१०.५ सुशासन तथा उत्तरदायित्व

उपमहानगरपालिकामा सुशासन तथा उत्तरदायित्व शिर्षक अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुमा जम्मा १७ अङ्क अर्थात् ८५ प्रतिशत प्राप्त भएको छ । उपसूचकमाथि तुलनात्मक अध्ययन गर्दा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका कार्यक्रमहरूमा केही न्यून अङ्क अर्थात ३.० अङ्क प्राप्त भएको छ । भने उत्तरदायित्व र जवाफदेहितामा ३.५, सुशासनमा ३.०, समन्वय र सम्वन्ध विस्तारमा ३.५ लक्ष्य प्राप्त गरेको छ भने सूचना तथा सञ्चार उपशीर्षकमा ४.० अंग प्राप्त गरी लक्ष्य हासिल गरेको छ । बाँकी विस्तृत विवरण फारम अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

परिच्छेद तीन

मुख्य उपलब्धिहरू

११. लै.स.अ.सा.स. परीक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको आ.व २०८१।०८२ को लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था विश्लेषण उपमहानगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको उपस्थिति तथा सक्रिय सहभागितामा सम्पन्न भएको छ । विषयविज्ञद्वारा सहजीकरण गरि भएको यस अध्ययनमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण निर्देशिका, २०७८ ले निर्दिष्ठ गरेअनुसार ५ वटा विषयगत क्षेत्र, २० वटा उपक्षेत्र र १०० भन्दा वढी सूचकहरु र अपाङ्ता सम्बन्धी थप केहि सूचकहरुमा व्यापक छलफल, दस्तावेज प्रमाणीकरण, समूहगत छलफल तथा मुख्य सूचनादातासँगका छलफल लगायतका विधि तथा प्रक्रियाहरु पूरा गरिएका छन । उपमहानगरपालिका मार्फत सञ्चालन भइरहेका विभिन्न क्रियाकलापहरु तथा सेवा प्रवाहमा लैंङ्गिक संवेदनशीलताको अभ्यासको अध्ययन तथा पृष्ठपोषण प्राप्त भएको छ । अध्ययनका क्रममा पालिकाका सवल पक्ष तथा सुधार गर्नुपर्ने विषयहरु पनि उजागर भएका छन र जुन सूचकमा लैसअसासको अवस्था तुलनात्मक रुपमा कमजोर देखिएको छ त्यसका लागि कार्ययोजना तथा सुझावहरु प्रस्ताव गरिएका छन । अध्ययनले आगामी दिनमा पालिकालाई लैंङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरणमैत्री वनाई थप सशक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि यस परिक्षणले मार्गनिर्देश गरेको छ । मुख्यतया लैसअसास परिक्षण पश्चात निम्नानुसार उपलब्धीहरु भएका छन :-

१. उपमहानगरपालिकाका नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी दृष्टिकोणबाट पुनरावलोकन गर्ने आधार तयार भएको छ ।
२. महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, जनजाति, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक तथा सीमान्तकृत समुदायको आवश्यकता पहिचान गरी लक्षित कार्यक्रम सञ्चालनका लागि दिशानिर्देश प्राप्त भएको छ ।
३. सेवा प्रवाह, पूर्वाधार तथा सूचना प्रणालीलाई थप पहुँचयुक्त र अपाङ्गमैत्री बनाउनुपर्ने क्षेत्रहरूको पहिचान भएको   छ ।
४. उपमहानगरपालिकाको योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रियामा समावेशीकरणका अभ्यासहरूलाई संस्थागत गर्ने आधार तयार भएको छ ।
५. महिला तथा सीमान्तकृत समुदायको निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता वृद्धि गर्न आवश्यक सुधारका क्षेत्रहरू पहिचान भएका छन ।
६. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचकका आधारमा संस्थागत अवस्था मूल्याङ्कन भई सुधारात्मक कार्ययोजना निर्माणको आधार तयार भएको छ।
७. वडा तथा विषयगत शाखाहरूमा **GDESI** सम्बन्धी सचेतना, उत्तरदायित्व तथा समन्वय अभिवृद्धि भएको छ ।
८. विभेद, बहिष्करण तथा सेवामा असमान पहुँचका अवस्थाहरू पहिचान भई सुधारका लागि नीतिगत तथा व्यवहारिक सुझावहरू प्राप्त भएका छन ।
९. महिला तथा लक्षित वर्गमैत्री बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालनतर्फ उपमहानगरपालिकाको प्रतिबद्धता थप सुदृढ भएको छ ।
१०. समावेशी, उत्तरदायी तथा नागरिकमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्न संस्थागत सुधारका लागि स्पष्ट मार्गनिर्देशन प्राप्त भएको छ ।

११. लै.स.अ.सा.स.का ५ वटा विषयगत क्षेत्र, २२ वटा उपशिर्षक तथा १०० वटा कार्यसूचक र अपाङ्ता सम्बन्धी थप केहि सूचकहरु माथिको स्वमूल्याङ्कन र छलफल पश्चात उपमहानगरपालिकाले नीतिगत रुपमा प्राथमिकताका आधारमा योजना बनाइ कार्यविस्तार गर्ने प्रतिबद्धता गरेको छ।

११.१ लै.स.सा.स. परीक्षण सूचकहरूमा प्राप्त नतिजा माकुरो जालोमा प्रक्षेपण

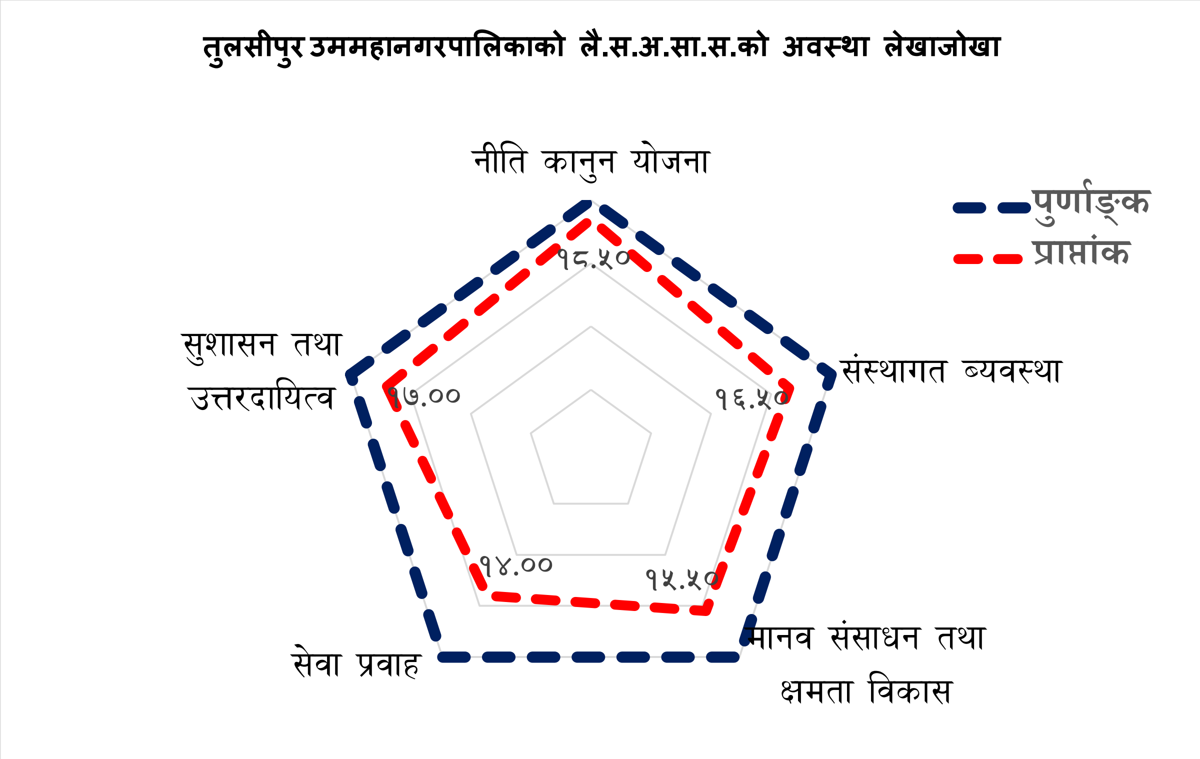

११.२ लै.स.सा.स परीक्षण सूचकहरूमा प्राप्त नतिजा स्तम्भ चित्रमा

प्रस्तुत ५ वटा विषयगत शिर्षक अन्तर्गतको माकुरी जालो माथि लै.स.अ.सा.स. दृष्टिले अध्ययन गर्दा उपमहानगरपालिकाको कार्यसम्पादनमा सूचक न. १ र २ अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूमा राम्रो अभ्यास गरेको पाइयो भने सूचक छ अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूमा केही सुधार गर्नुपर्ने पाइयो । बाँकी सूचकहरु अन्तर्गतका सञ्चालित वा योजनामा रहेका कार्यक्रमहरूमा लै.स.सा.स.का सवालमा थप केही सुधार गर्नुपर्ने अवस्था रहेको पाइयो। माकुरी जालोको रातो घेरामा प्रस्तुत प्राप्ताङ्कलाई निलो घेरामा प्रस्तुत पूर्णाङ्क सम्म पुर्‍याउनका लागि उपमहानगरपालिकाले आफ्नो कार्यसम्पादनमा राम्रो अर्थात पूर्ण अङ्क प्राप्त सूचकहरू माथिका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिदै कम अङ्क प्राप्त सूचकमाथि कार्ययोजना बनाई अगाडी बढ्नलाई माकुरी जालोमा प्रस्तुत तथ्याङ्कले आधार प्रदान गर्दछ ।

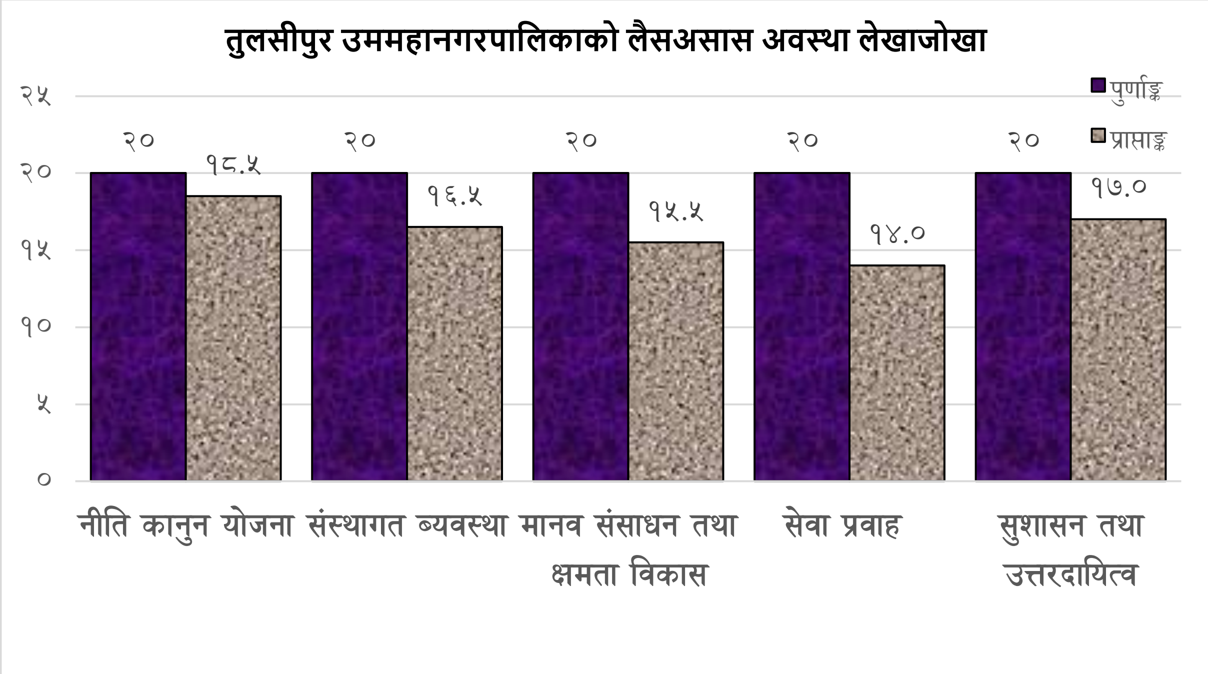

११.३ लै.स.अ.सा.स परीक्षण उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजा माकुरी जालोमा प्रक्षेपण

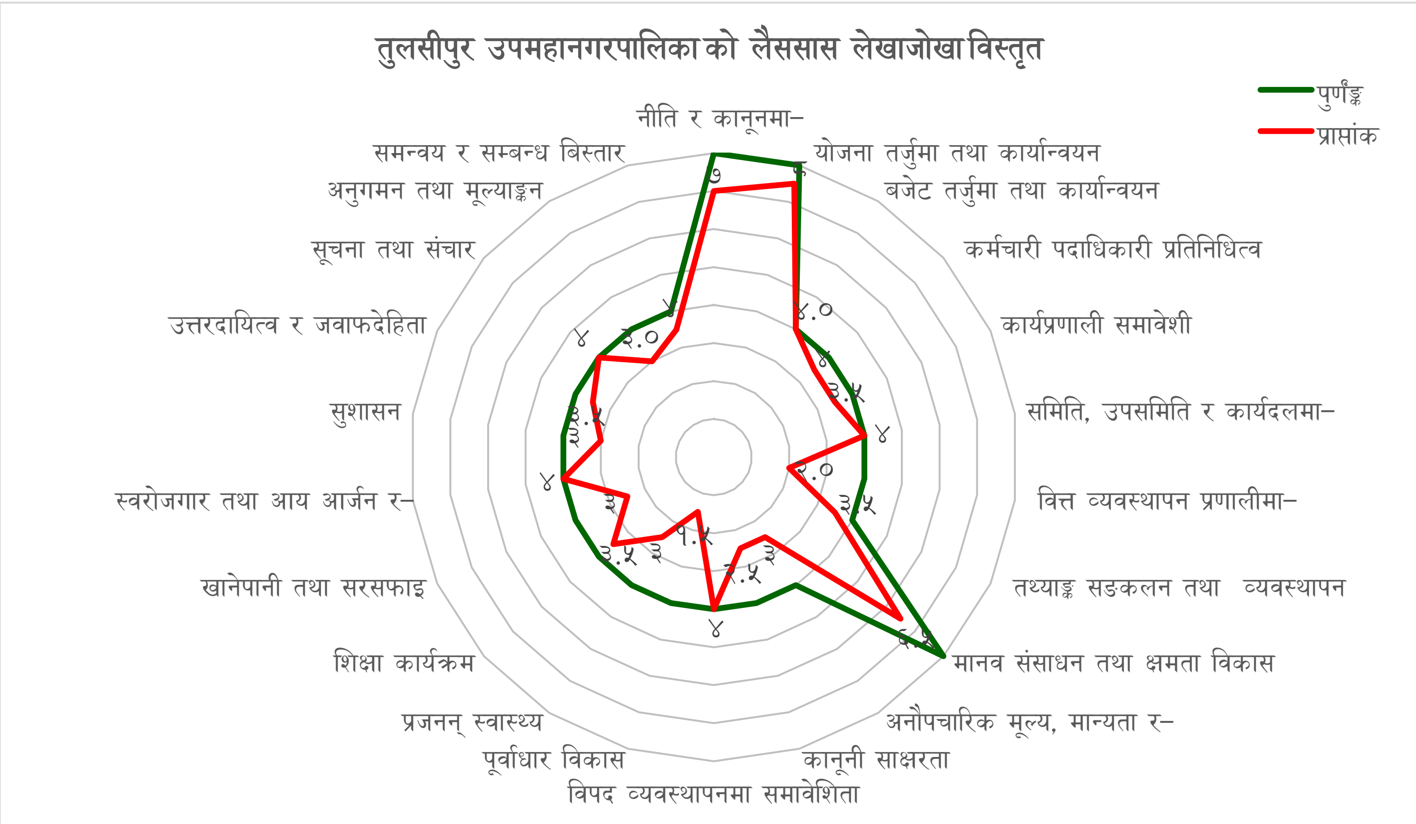

११.४ लै.स.अ.सा.स परीक्षण उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजा स्तम्भ चित्रमा

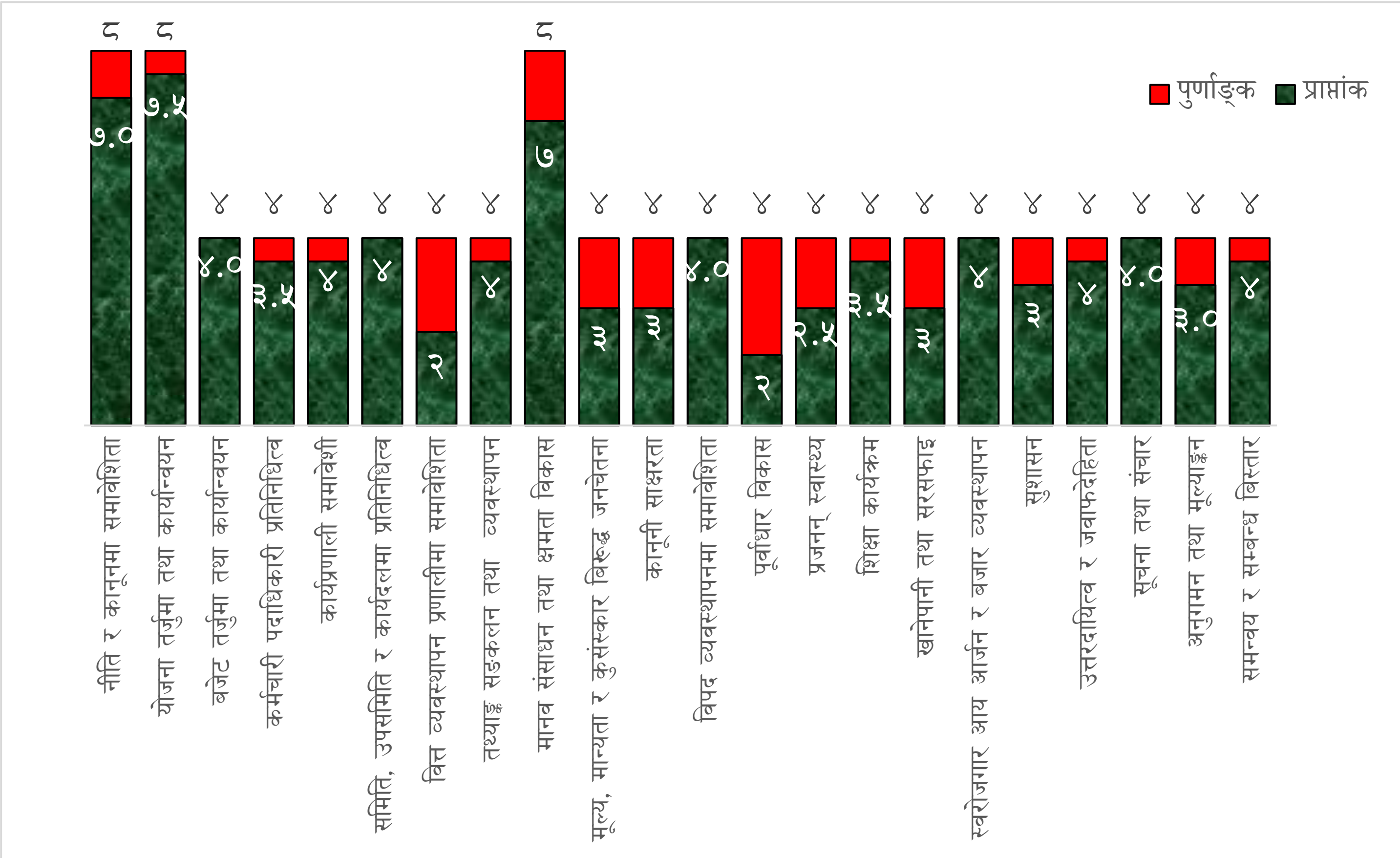

लै.स.सा.स. परीक्षणका ५ वटा सूचक अन्तर्गतका २२ ओटा उपसूचकहरूलाई माकुरी जालो तथा स्तम्भ चित्रमा प्रस्तुत गरी अध्ययन गर्दा कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व, समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व, वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता, विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता र स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन लगायतका उपसूचकहरूमा पूर्ण अङ्क नजिक नतिजा प्राप्त भएको छ भने योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन, अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना, कानूनी साक्षरता, पूर्वाधार विकास, प्रजनन् स्वास्थ्य, सुशासन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन जस्ता उपसूचकहरूमा कम अङ्क प्राप्त भएको अवस्था छ । यसको विस्तृत विवरण अनुसुची १ मा संलग्न गरिएको छ ।

सबल पक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू	अवसरहरू	चुनौतीहरू
नीति, कानून, योजना			
अत्यावश्यक नीति, कानुन कार्यविधि तथा रणनीतिहरु निर्माण हुनु सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक सहभागितामूलक कार्यक्रम सञ्चालन हुनु। स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकतामा आधारित योजना छनोट गर्ने अभ्यास बढ्दै जानु। महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा विपन्न समुदाय लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन हुनु। सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुनु। शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि तथा पूर्वाधार क्षेत्रमा विषयगत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन हुनु। स्थानीय कानून, कार्यविधि तथा निर्देशिका निर्माणमा सक्रियता देखिनु। सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री तथा नागरिकमैत्री बनाउने प्रयास हुनु। न्यायिक समितिमार्फत स्थानीय विवाद समाधान प्रणाली सक्रिय हुनु। विकास निर्माण तथा सामाजिक कार्यक्रमको अनुगमन तथा सामाजिक परीक्षण गर्ने अभ्यास हुनु। बालमैत्री तथा समावेशी स्थानीय शासन प्रवर्द्धनका लागि संस्थागत प्रतिबद्धता हुनु।	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वस्ती स्तरका छलफललाई प्राथमिकता दिनुपर्ने नीति तथा कानून निर्माणमा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित तथा सीमान्तकृत समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता अझै सीमित हुनु। विद्यमान नीति,रणनीति तथा कार्यविधिहरु लैसअसासमैत्री तथा बाल/युवा मैत्री दृष्टिकोणबाट पूर्ण रूपमा परिमार्जन हुन नसक्नु। योजना निर्माणमा तथ्यमा आधारित (evidence-based) प्रणाली कमजोर हुनु। योजना तथा बजेटमा लक्षित वर्गका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन नहुनु। नीति तथा कानूनहरूको नियमित समीक्षा र अद्यावधिक गर्ने अभ्यास पर्याप्त नहुनु। दीर्घकालीन योजना र वार्षिक बजेटबीच प्रभावकारी तालमेल अभाव हुनु। डिजिटल अभिलेखीकरण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली पर्याप्त व्यवस्थित नहुनु।	संघीय शासन प्रणालीले स्थानीय तहलाई नीति, कानून तथा योजना निर्माण गर्ने संवैधानिक अधिकार प्रदान गर्नु। स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकताका आधारमा योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने अवसर हुनु। दीगो विकास लक्ष्य (SDGs), GESI तथा समावेशी शासनसम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताको सहयोग प्राप्त हुनु। महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायमैत्री नीति निर्माण गर्ने अवसर हुनु। सूचना प्रविधिको प्रयोगमार्फत योजना तर्जुमा, तथ्याङ्क व्यवस्थापन तथा अनुगमन प्रणाली सुधार गर्ने सम्भावना हुनु। विकास साझेदार, गैरसरकारी संस्था तथा प्राविधिक निकायबाट नीति तथा योजना निर्माणमा सहयोग प्राप्त हुने अवस्था हुनु। नागरिक सहभागितामूलक योजना प्रणालीलाई थप संस्थागत गर्ने अवसर हुनु। स्थानीय स्रोत, संस्कृति तथा सम्भावनामा आधारित विकास योजना निर्माण गर्न सकिने अवस्था हुनु। जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन तथा वातावरणमैत्री विकासलाई योजनामा समावेश गर्ने अवसर हुनु। अन्तरपालिका समन्वय तथा	नीति तथा कानून निर्माणका लागि आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति तथा दक्षताको अभाव हुनु। नीति, योजना तथा बजेटबीच प्रभावकारी समन्वय कायम गर्न कठिनाइ हुनु। कानून तथा नीतिको कार्यान्वयन र अनुगमन प्रभावकारी रूपमा हुन नसक्नु। तथ्यमा आधारित योजना निर्माणका लागि विश्वसनीय तथा अद्यावधिक तथ्याङ्क अभाव हुनु। राजनीतिक परिवर्तन तथा नेतृत्व परिवर्तनले नीतिगत निरन्तरतामा असर पार्नु। सीमित स्रोत, बजेट तथा जनशक्तिका कारण योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समस्या हुनु। सीमान्तकृत समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्न चुनौती हुनु। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच नीति तथा कार्यक्रम समन्वयमा अस्पष्टता वा दोहोरोपन रहनु। दीर्घकालीन योजना र वार्षिक कार्यक्रमबीच तालमेल कायम गर्न

		अनुभव आदानप्रदानमार्फत असल अभ्यास सिक्ने अवसर हुनु। लैङ्गिक उत्तरदायी तथा समावेशी बजेट प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने सम्भावना हुनु।	कठिनाइ हुनु। GESI तथा समावेशीकरणका विषयलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न संस्थागत संवेदनशीलता अभाव हुनु। जलवायु परिवर्तन, विपद् तथा आकस्मिक परिस्थितिका कारण योजनाको प्रभावकारितामा असर पर्नु। स्थानीय कानून तथा कार्यविधिको नियमित समीक्षा र अद्यावधिक गर्न चुनौती हुनु।
संस्थागत व्यवस्था			
उपमहानगरपालिकामा स्पष्ट संगठन संरचना तथा जिम्मेवारी बाँडफाँडको व्यवस्था हुनु। विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालयमार्फत सेवा प्रवाह प्रणाली सञ्चालन हुनु। महिला तथा बालबालिका शाखा, न्यायिक समिति लगायत समावेशी संरचनाको व्यवस्था हुनु। योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा समीक्षा प्रणाली संस्थागत रूपमा सञ्चालन हुनु। सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक सहभागिताका अभ्यास हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिका लागि क्षमता विकास तथा तालिम सञ्चालन हुनु।	संस्थागत संरचनामा GESI उत्तरदायी व्यवस्था अझ सुदृढ गर्न आवश्यक हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व तथा निर्णय तहमा सहभागिता अझै सीमित हुनु। सेवा प्रवाहलाई पूर्ण रूपमा अपाङ्गमैत्री तथा नागरिकमैत्री बनाउन आवश्यक हुनु। गुनासो व्यवस्थापन तथा प्रतिक्रिया प्रणाली थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुनु। डिजिटल सेवा प्रणाली तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन अझ	संघीय शासन प्रणालीअन्तर्गत स्थानीय तहलाई संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने अधिकार र अवसर प्राप्त हुनु। समावेशी शासन, GESI तथा दीगो विकास लक्ष्य (SDGs) सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिको सहयोग प्राप्त हुनु। सूचना प्रविधिको प्रयोगमार्फत सेवा प्रवाहलाई छिटो, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउने अवसर हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता विकासका लागि विभिन्न तालिम तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध हुनु। विकास साझेदार, गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र साझेदारी विस्तार गर्ने सम्भावना हुनु।	सीमित बजेट, स्रोत साधन तथा दक्ष जनशक्तिका कारण संस्थागत क्षमता सुदृढीकरणमा कठिनाइ हुनु। कर्मचारी अभाव, बारम्बार सरुवा तथा कार्यस्थायित्वको समस्या रहनु। नीति, योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा शाखा र तहबीच समन्वय अभाव हुनु। सूचना प्रविधिको पर्याप्त पूर्वाधार तथा दक्ष जनशक्ति अभाव हुनु। संस्थागत निर्णय प्रक्रियामा लक्षित

गुनासो सुनुवाइ तथा सूचना प्रवाह प्रणाली विकास हुँदै जानु। विपद् व्यवस्थापन तथा आपतकालीन संयन्त्रको व्यवस्था हुनु। विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने अभ्यास हुनु। डिजिटल प्रणाली तथा प्रविधिको प्रयोगमार्फत सेवा प्रवाह सुधार गर्ने प्रयास हुनु। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धी प्रतिबद्धता संस्थागत रूपमा समावेश हुनु। आदिवासी जनजाति दलित तथा अन्य लक्षित समुहका महिलाहरुको विकास र सशक्तीकरणको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने गरेको नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पत्ता पाउनेहरुको र पञ्जीकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्याबधिक गर्ने गरेको नगरपालिकामा कर्मचारी पदपूर्ती गर्दा सबै जातजाति वर्ग लिङ्ग सबै समूदायको प्रतिनिधित्व हुने गरी समावेशी अवधारणा लागू गर्ने गरिएको	व्यवस्थित गर्न आवश्यक हुनु। नीति, योजना र कार्यान्वयनबीच प्रभावकारी समन्वय अभाव हुनु। संस्थागत निर्णय प्रक्रियामा लक्षित समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता अझ बढाउन आवश्यक हुनु। कार्यालय तथा सार्वजनिक संरचनाहरू पूर्ण रूपमा पहुँचयुक्त तथा अपाङ्गमैत्री बन्न नसक्नु।	नागरिक सहभागिता तथा सामाजिक जवाफदेहिताका अभ्यासलाई संस्थागत गर्ने अवसर हुनु। स्थानीय आवश्यकता अनुसार संगठन संरचना तथा कार्य प्रणाली परिमार्जन गर्न सकिने अवस्था हुनु। महिला, युवा तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व विकास गर्ने अवसर बढ्दै जानु। डिजिटल अभिलेखीकरण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली विकास गर्ने सम्भावना हुनु। बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री तथा नागरिकमैत्री संस्थागत संरचना विकास गर्ने अवसर हुनु। अन्तरपालिका अनुभव आदानप्रदान तथा सिकाइमार्फत संस्थागत सुधार गर्न सकिने अवस्था हुनु।	समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्न कठिनाइ हुनु। अपाङ्गमैत्री तथा पहुँचयुक्त संरचना निर्माणका लागि पर्याप्त स्रोतको अभाव हुनु। अनुगमन, मूल्यांकन तथा अभिलेखीकरण प्रणाली प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न चुनौती हुनु। ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउन कठिनाइ हुनु। पारदर्शिता, सुशासन तथा जवाफदेहिताका अभ्यासलाई व्यवहारमा पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्न चुनौती हुनु। GESI सम्बन्धी अवधारणा तथा संवेदनशीलताको कमीका कारण समावेशी अभ्यास प्रभावकारी बन्न नसक्नु। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अधिकार तथा जिम्मेवारी समन्वयमा अस्पष्टता रहनु।
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास			
उपमहानगरपालिकामा विभिन्न विषयगत शाखामा जनशक्ति व्यवस्था हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिका लागि समय–समयमा तालिम, अभिमुखीकरण तथा क्षमता	दक्ष तथा प्राविधिक जनशक्तिको अभाव रहनु। कर्मचारीको बारम्बार सरुवा तथा स्थायित्व अभावका कारण संस्थागत स्मरणशक्ति	दक्ष जनशक्ति विकास गर्ने अवसर बढ्नु। संघ, प्रदेश तथा विकास साझेदार निकायबाट तालिम, अभिमुखीकरण तथा प्राविधिक सहयोग प्राप्त हुने अवस्था हुनु।	कर्मचारीको बारम्बार सरुवा तथा जनशक्ति स्थायित्व कायम गर्न कठिनाइ हुनु। सीमित बजेट तथा स्रोत साधनका कारण

विकास कार्यक्रम सञ्चालन हुनु। स्थानीय तहमा प्रशासनिक तथा प्राविधिक अनुभव भएका कर्मचारीको उपलब्धता हुनु। सेवा प्रवाहमा कर्मचारीहरूको जिम्मेवारी तथा कार्यविभाजन स्पष्ट हुनु। महिला तथा समावेशी प्रतिनिधित्व बढाउने प्रयास हुनु। सूचना प्रविधिको प्रयोग तथा डिजिटल प्रणालीप्रति कर्मचारीहरूको पहुँच बढ्दै जानु। विकास साझेदार तथा विभिन्न निकायसँग सहकार्य गरी क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन हुने अवस्था हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिबीच समन्वय र सहकार्यको अभ्यास हुनु। GESI, बालअधिकार, सामाजिक समावेशीकरण लगायतका विषयमा सचेतना वृद्धि हुँदै जानु। स्थानीय आवश्यकताअनुसार कर्मचारी परिचालन तथा कार्यसम्पादन गर्ने अभ्यास विकास हुनु। क्षमता विकास योजना तयार भएर कार्यान्वयको चरणमा रहेको	कमजोर हुनु। GESI, अपाङ्गता, बालमैत्री तथा समावेशी शासनसम्बन्धी विशेष तालिम पर्याप्त नहुनु। शाखा तथा वडा तहमा आवश्यक जनशक्ति वितरण सन्तुलित नहुनु। कार्यसम्पादन मूल्यांकन तथा प्रोत्साहन प्रणाली प्रभावकारी रूपमा लागू हुन नसक्नु। कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम आवश्यकता आधारित र नियमित हुन नसक्नु। डिजिटल प्रणाली सञ्चालन तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनसम्बन्धी सीप अभिवृद्धि आवश्यक हुनु। महिला तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व तहमा प्रतिनिधित्व अझै कम हुनु। कर्मचारीमा कार्यभार बढी र स्रोत साधन सीमित हुनु। नयाँ नीति, कानून तथा कार्यविधिबारे नियमित अभिमुखीकरण अभाव हुनु। तालिमपछि सिकाइलाई व्यवहारमा कार्यान्वयन गर्ने अनुगमन प्रणाली कमजोर हुनु। अपाङ्गता भएका सेवाग्राहीसँग काम गर्ने संवेदनशीलता तथा सीप	सूचना प्रविधि तथा डिजिटल प्रणालीको प्रयोगमार्फत कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने अवसर हुनु। GESI, बालअधिकार, अपाङ्गता तथा समावेशी शासनसम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सम्भावना हुनु। अन्तरपालिका अनुभव आदानप्रदान तथा सिकाइमार्फत असल अभ्यास अपनाउने अवसर हुनु। युवा तथा दक्ष जनशक्तिलाई स्थानीय तहमा आकर्षित गर्ने सम्भावना हुनु। अनलाइन तालिम, ई-लर्निङ तथा प्रविधिमैत्री सिकाइ प्रणाली प्रयोग गर्न सकिने अवस्था हुनु। कार्यसम्पादनमा आधारित मूल्यांकन तथा प्रोत्साहन प्रणाली विकास गर्ने अवसर हुनु। • महिला तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व विकास तथा सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने अवसर हुनु। • विभिन्न विश्वविद्यालय, तालिम केन्द्र तथा संस्थासँग सहकार्य गरी जनशक्ति विकास गर्न सकिने अवस्था हुनु। • कर्मचारीको सीप, दक्षता तथा पेशागत विकासलाई संस्थागत गर्ने सम्भावना हुनु। लै.स.सा.स. सम्वन्धी अभिमुखीकरण गरी कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरु लैंससासको सवालमा सचेत रहेको नगरपालिकाले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा न्यूनीकरण गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु र त्यसको लागि	नियमित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न समस्या हुनु। ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति टिकाइ राख्न चुनौती हुनु। नयाँ प्रविधि तथा डिजिटल प्रणालीप्रति सबै कर्मचारीको समान पहुँच र सीप नहुनु। तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रमलाई आवश्यकता आधारित बनाउन कठिनाइ हुनु। तालिमपछि सिकेको ज्ञान व्यवहारमा कार्यान्वयन तथा अनुगमन कमजोर हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व तहमा कम प्रतिनिधित्व हुनु। कार्यभार बढी तथा जनशक्ति सीमित हुँदा कार्यसम्पादनमा प्रभाव पर्नु। GESI तथा समावेशी शासनसम्बन्धी संवेदनशीलता सबै तहमा समान रूपमा विकास हुन नसक्नु। कर्मचारी उत्प्रेरणा, प्रोत्साहन तथा करियर विकास प्रणाली प्रभावकारी नहुनु।

	अभिवृद्धि आवश्यक हुनु। ――――――――――― लै.स.सा.स. सम्वन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता, अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासका सवालमा कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाई तालिम तथा अभिमुखीकरण गरिनु पर्ने	उचित बजेटको बिनियोजन गर्ने अभ्यास हुनु	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच जनशक्ति व्यवस्थापन तथा समन्वयमा चुनौती रहनु।
सेवा प्रवाह			
सूचना प्रविधि तथा डिजिटल प्रणालीको प्रयोगमार्फत सेवा प्रवाहलाई छिटो, सरल र पारदर्शी बनाउन सकिने अवस्था हुनु। स्थानीय तह नागरिकको नजिकको सरकार भएकाले सेवामा सहज पहुँच विस्तार गर्ने अवसर हुनु। एकद्वार सेवा प्रणाली तथा नागरिक सहायता कक्ष सञ्चालन गर्ने सम्भावना हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक तथा सीमान्तकृत समुदायमैत्री सेवा प्रणाली विकास गर्ने अवसर हुनु। अनलाइन सेवा, डिजिटल अभिलेखीकरण तथा गुनासो व्यवस्थापन प्रणाली विस्तार गर्न सकिने अवस्था हुनु। सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक प्रतिक्रिया प्रणालीमार्फत सेवा सुधार गर्ने अवसर हुनु। विकास साझेदार तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी सेवा गुणस्तर सुधार गर्न सकिने सम्भावना हुनु।	सीमित स्रोत, बजेट तथा जनशक्तिका कारण प्रभावकारी सेवा प्रवाहमा कठिनाइ हुनु। दुर्गम तथा विकट क्षेत्रमा सेवा पहुँच विस्तार गर्न चुनौती हुनु। सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधि तथा डिजिटल प्रणालीको पर्याप्त प्रयोग हुन नसक्नु। अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायका लागि पहुँचयुक्त सेवा सुनिश्चित गर्न कठिनाइ हुनु। कर्मचारी अभाव तथा कार्यभार बढी हुँदा सेवामा ढिलासुस्ती हुनु। गुनासो व्यवस्थापन तथा प्रतिक्रिया प्रणाली प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुन नसक्नु। सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा नागरिकमैत्री व्यवहार कायम गर्न चुनौती हुनु।	स्थानीय सरकार नागरिकको नजिक रहेकाले छिटो, सहज र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्ने अवसर हुनु। सूचना प्रविधि तथा ई–गभर्नेन्स प्रणाली प्रयोग गरी अनलाइन सेवा विस्तार गर्न सकिने अवस्था हुनु। वडा तहसम्म सेवा विकेन्द्रीकरण गरी नागरिकको पहुँच वृद्धि गर्ने अवसर हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक तथा सीमान्तकृत समुदायमैत्री सेवा प्रणाली विकास गर्न सकिने सम्भावना हुनु। नागरिक सहायता कक्ष, हेल्प डेस्क तथा गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सकिने अवस्था हुनु। सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक प्रतिक्रियामार्फत सेवा सुधार गर्ने अवसर हुनु। कर्मचारी क्षमता विकास तथा प्रविधि प्रयोगमार्फत सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सकिने अवस्था हुनु। विकास साझेदार तथा निजी	सीमित बजेट, स्रोत साधन तथा जनशक्तिका कारण गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा कठिनाइ हुनु। दुर्गम तथा भौगोलिक रूपमा कठिन क्षेत्रमा सेवा पहुँच विस्तार गर्न चुनौती हुनु। कर्मचारी अभाव तथा कार्यभार बढी हुँदा सेवामा ढिलासुस्ती र प्रभावकारितामा कमी आउनु। सूचना प्रविधिको पर्याप्त पूर्वाधार तथा प्राविधिक दक्षता अभाव हुनु। अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायका लागि पहुँचयुक्त सेवा सुनिश्चित गर्न कठिनाइ हुनु। गुनासो व्यवस्थापन तथा नागरिक प्रतिक्रिया प्रणाली प्रभावकारी रूपमा

कर्मचारी क्षमता विकासमार्फत सेवाको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सकिने अवस्था हुनु। वडा तहसम्म सेवा विकेन्द्रीकरण गरी नागरिकलाई सहज सेवा उपलब्ध गराउने अवसर हुनु। नागरिक सचेतना तथा सहभागिता बढ्दै जाँदा सेवाको उत्तरदायित्व र पारदर्शिता सुदृढ हुने अवस्था हुनु। बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री तथा नागरिकमैत्री पूर्वाधार विकास गर्ने अवसर हुनु। नगरपालिकाभित्र निर्मित भौतिक संरचनाहरु ड्रोइङ डिजाइन गर्दा अपाङ्गता, बालमैत्री, महिलामैत्री हुनु पर्ने प्रावधान सहित भवन तथा संरचना निर्माण निर्देशिका, मापदण्ड कार्यान्वयनमा रहेको सवै विद्यालयमा महिला पुरुष शौचालय भएको निशुल्क प्रसुती सेवा, नवजात शिशुका लागि न्यानो झोला, कार्यालयमा स्तनपान कक्ष सुफथ मूल्यका सहकारी पसलहरु प्रशस्त संचालन भएको	शाखा तथा वडा कार्यालयबीच समन्वय अभावका कारण सेवा प्रभावकारितामा असर पर्नु। नागरिकमा सेवा सम्बन्धी पर्याप्त सूचना तथा सचेतना अभाव हुनु। डिजिटल सेवा प्रयोगका लागि प्राविधिक पूर्वाधार तथा दक्ष जनशक्ति अभाव हुनु। राजनीतिक तथा बाह्य हस्तक्षेपका कारण सेवा प्रवाह प्रभावित हुनु। विपद्, महामारी वा आकस्मिक परिस्थितिमा नियमित सेवा सञ्चालन गर्न कठिनाइ हुनु। लै.स.सा.स. मैत्री पूर्भाधार निर्माण गर्ने नीतिलाई पूर्ण पालनामा जोड दिनुपर्ने महिला, गरिव र बञ्चितीकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गर्नु पर्ने	क्षेत्रसँग सहकार्य गरी सेवा प्रणाली सुदृढ गर्न सकिने अवसर हुनु। डिजिटल अभिलेखीकरण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणाली विकास गर्न सकिने सम्भावना हुनु। बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री तथा नागरिकमैत्री पूर्वाधार निर्माण गर्ने अवसर हुनु। सेवामा पारदर्शिता तथा जवाफदेहिता वृद्धि गर्ने वातावरण निर्माण हुँदै जानु। नगरपालिका भित्र निर्मित भौतिक संरचनाहरु ड्रोइङ डिजाइन गर्दा अपाङ्गता, बालमैत्री, महिलामैत्री हुनु पर्ने प्रावधान सहित भवन तथा संरचना निर्माण निर्देशिका, मापदण्ड कार्यान्वयनमा रहेको	सञ्चालन हुन नसक्नु। शाखा तथा वडा कार्यालयबीच समन्वय अभावका कारण सेवा प्रवाह प्रभावित हुनु। नागरिकमा सेवा प्रक्रिया, अधिकार तथा उपलब्ध सेवाबारे पर्याप्त जानकारी अभाव हुनु। सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा नागरिकमैत्री व्यवहार कायम गर्न चुनौती हुनु। विपद्, महामारी तथा आकस्मिक अवस्थाका समयमा नियमित सेवा सञ्चालन प्रभावित हुनु।
सुशासन तथा उत्तरदायित्व			
सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण गर्ने अभ्यास हुनु। नागरिक बडापत्रमार्फत सेवा तथा प्रक्रियाबारे जानकारी उपलब्ध गराइने व्यवस्था हुनु। योजना, बजेट तथा कार्यक्रम	सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सामाजिक परीक्षणका सुझावहरू कार्यान्वयनमा पूर्ण रूपमा समेटिन नसक्नु। गुनासो व्यवस्थापन तथा प्रतिक्रिया प्रणालीलाई	संघीय शासन प्रणालीमार्फत स्थानीय तहमा पारदर्शी तथा उत्तरदायी शासन प्रणाली विकास गर्ने अवसर हुनु। सूचना प्रविधि तथा ई–गभर्नेन्स प्रणाली प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी र	सीमित स्रोत, बजेट तथा दक्ष जनशक्तिका कारण सुशासनका अभ्यास प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न कठिनाइ हुनु। पारदर्शिता तथा

सार्वजनिक गर्ने अभ्यासले पारदर्शिता प्रवर्द्धन हुनु। जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीबीच समन्वय र उत्तरदायित्वको अभ्यास हुनु। गुनासो सुनुवाइ तथा सुझाव संकलन प्रणाली सञ्चालन हुनु। सूचना अधिकारी तथा सूचना प्रवाह प्रणालीको व्यवस्था हुनु। वित्तीय अनुशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन गर्ने प्रयास हुनु। अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गठन गरी कार्यक्रम अनुगमन गर्ने अभ्यास हुनु। महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने प्रयास हुनु। डिजिटल प्रणाली तथा सूचना प्रविधिको प्रयोगमार्फत सेवा प्रवाह सुधार गर्ने प्रयास हुनु। सामाजिक तथा संस्थागत जवाफदेहितालाई प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रम सञ्चालन हुनु। सार्वजनिक खरिद तथा आर्थिक कारोबारमा कानूनी प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने अभ्यास हुनु। नागरिक सहभागितामूलक योजना तर्जुमा तथा निर्णय प्रक्रियाको अभ्यास हुनु	अझ प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुनु। सूचना प्रवाह तथा सार्वजनिक जानकारी प्रणाली समयमै अद्यावधिक हुन नसक्नु। पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताका अभ्यास सबै तहमा समान रूपमा कार्यान्वयन हुन नसक्नु। अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाउन आवश्यक हुनु। वित्तीय अनुशासन तथा खर्च पारदर्शितामा थप सुधार आवश्यक हुनु। सेवा प्रवाहमा नागरिकमैत्री व्यवहार तथा समय व्यवस्थापनमा सुधार आवश्यक हुनु। डिजिटल सेवा प्रणाली तथा अभिलेखीकरणलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता अझ बढाउन आवश्यक हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिमा सुशासन तथा GESI सम्बन्धी क्षमता र संवेदनशीलता अभिवृद्धि आवश्यक हुनु। निर्णय प्रक्रियामा	प्रभावकारी बनाउन सकिने अवस्था हुनु। सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षणमार्फत नागरिक सहभागिता बढाउने अवसर हुनु। गुनासो व्यवस्थापन तथा नागरिक प्रतिक्रिया प्रणालीलाई संस्थागत गर्न सकिने सम्भावना हुनु। नागरिक बडापत्र, सूचना प्रवाह तथा खुला सूचना प्रणालीमार्फत जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्न सकिने अवस्था हुनु। महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा सीमान्तकृत समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गरी समावेशी सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने अवसर हुनु। विकास साझेदार तथा नागरिक समाजसँग सहकार्य गरी सुशासनका अभ्यास सुदृढ गर्न सकिने अवस्था हुनु। अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणालीलाई प्रविधिमैत्री बनाउने अवसर हुनु। भ्रष्टाचार नियन्त्रण तथा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गर्न सकिने सम्भावना हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको क्षमता विकासमार्फत उत्तरदायी कार्यसंस्कृति विकास गर्न सकिने अवस्था हुनु। सामाजिक सञ्जाल तथा डिजिटल माध्यममार्फत नागरिकसँग प्रत्यक्ष संवाद र सूचना प्रवाह विस्तार गर्ने अवसर हुनु।	जवाफदेहितासम्बन्धी नीतिहरू व्यवहारमा पूर्ण रूपमा लागू हुन नसक्नु। गुनासो व्यवस्थापन तथा प्रतिक्रिया प्रणाली प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुन नसक्नु। राजनीतिक तथा बाह्य हस्तक्षेपका कारण निष्पक्ष निर्णय प्रक्रियामा असर पर्नु। अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन प्रणाली कमजोर हुनु। सूचना प्रवाह तथा सार्वजनिक जानकारी प्रणाली पर्याप्त प्रभावकारी नहुनु। भ्रष्टाचार नियन्त्रण तथा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न चुनौती रहनु। नागरिक सहभागिता औपचारिकतामा सीमित भई अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्न कठिनाइ हुनु। डिजिटल प्रणाली सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा प्राविधिक दक्षता अभाव हुनु। कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिमा सुशासन, GESI तथा उत्तरदायित्वसम्बन्धी संवेदनशीलता समान रूपमा विकास हुन नसक्नु।

	राजनीतिक वा बाह्य प्रभाव न्यूनीकरण गर्न आवश्यक हुनु। वडा तथा शाखाबीच समन्वय र सूचना आदानप्रदान प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक हुनु। नागरिकलाई सेवा, अधिकार तथा प्रक्रियाबारे पर्याप्त सूचना र सचेतना अभिवृद्धि गर्न आवश्यक हुनु। नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका योजना तथा कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैससास दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्नु पर्ने तथा मूल्याङ्कन मापदण्ड तयार गर्नुपर्ने लैंससासको सवालमा सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरुको प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने कार्यको थालनी गर्नु पर्ने	संघीय तथा प्रदेश सरकार संग समन्वयमा आर्थिक सामाजिक मानवीय तथा भौतिक विकासका कामहरु गर्न सकिने ।	दुर्गम तथा सीमान्तकृत क्षेत्रका नागरिकसम्म सूचना तथा सेवा पहुँच सुनिश्चित गर्न कठिनाइ हुनु। नीति, योजना तथा कार्यान्वयनबीच समन्वय अभाव हुँदा जवाफदेहितामा कमजोरी देखिनु।

१२. लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना (Work Plan)

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्ने	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
१. नीति, कानून, योजना								
२०	१८.५	१.१ पालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिमा अपाङ्गताको विषय थप गरि सोही आधारमा लैसअसास मूलप्रवाहीकरण रणनीति तयार गर्ने	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	१ आ.व.	पर्ने	
		१.२ नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष	पर्ने	
		१.३ पालिकामा निर्मित क्षेत्रगत नीति, रणनीति तथा योजनाहरूलाई लैसअसासमैत्री बनाउने	प्रशासन शाखा प्रमुख	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नपर्ने
		१.४ बार्षिक कार्यक्रमहरू तय गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रकिया अबलम्बन गर्ने ।	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नपर्ने
		१.५बालबालिकाको अवस्था सम्बन्धी वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) तथा बालबालिकाको स्थिति पत्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने ।	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		पर्ने
२. संस्थागत व्यवस्था								
	१६	२.१. पालिका तथा वडा स्तरमा कार्यसर्त विवरण सहित लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने र आवश्यक क्षमता विकास गर्ने ।	सम्बन्धित शाखा तथा कार्यपालिका	नगर कार्यपालि	प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नप

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्ने	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
२०	.५			का				र्नो{
		२.२ कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुव्र्यवहार, भेदभाव, महिलाहिंसा नियन्त्रणको लागि लै.स.अ.सा.स आचारसंहिता बनाएर लागू गर्ने ।	k|zf;g zfvf	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	१ बर्ष		नपर्ने
		२.३ पालिकामा लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सहायता कक्ष तयार गर्ने ।	नगर उपप्रमुख तथा प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा र नगर कार्यपालिका	१ बर्ष		नपर्ने
		२.४ सेवा प्रवाह मापदण्डमा लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सूचक समावेश	प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	१ बर्ष		नपर्ने
		२.५ कार्यक्रम अनुगमनका सूचकहरूमा लै.स.अ.सा.स.सँग सम्बन्धित सूचकहरू समेत समावेश गराउने ।	प्रप्रअ, प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नपर्ने
		२.६ कर्मचारी तथा जनप्रनिनिधिहरुलाई क्षमता विकास तालिम	प्रशासन शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		पर्ने
		२.७ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा GEDSI सूचक समावेश	प्रशासन शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नपर्ने
		२.८ डिजिटल डेटा प्रणालीमा GEDSI सूचक समावेश	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	सूचना प्रविधि शाखा	१ बर्ष		पर्ने
		२.९ गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र सुदृढीकरण	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन	सूचना प्रविधि शाखा	१ बर्ष		पर्ने

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
				शाखा प्रमुख				
		२.१० समावेशी प्रविधिमा आधारित महिला, बालबालिका, अपाङ्गता तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री डिजिटल ल्याब स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने।	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्रशासन शाखा र नगर कार्यपालिका	१ बर्ष		पर्ने
३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास								
२०	१५.५	३.१ लै.स.अ.सा.स.का सवालसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय प्रावधानहरू, अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू, सन्धि सम्झौताहरूका बारेमा जानकारी हुने गरी नगरपालिकास्तरीय तालिम सञ्चालन गर्ने ।	महिला तथा बालवालिका समिति	कार्यपालिका तथा सभा	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	१ बर्ष	दक्ष जनशक्ति	
		३.२ लैङ्गिक हिंसा रहित नगरपालिका घोषणा गर्नका लागि महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहिष्णुता अपनाएको लगायतका तथ्याङ्कहरू अद्यावधिक गर्दै लैजाने ।	महिला तथा बालवालिका समिति	नगर कार्यपालिका	सबै वडा कार्यालयहरू	१ बर्ष		नपर्ने
		३.३ कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार प्रणाली स्थापना	प्रशासन शाखा प्रमुख	नगर कार्यपालिका	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		पर्ने
		३.४ क्षमता विकासका लागि बाह्य संस्थासँग सहकार्य	प्रशासन शाखा प्रमुख	नगर कार्यपालिका	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		पर्ने
४. सेवा प्रवाह								
२०	१४.०	४.१ गुनासो सुन्ने तथा समाधान गर्ने संयन्त्र (Grievance Redress Mechanism) स्थापना ।	प्रशासन शाखा प्रमुख	नगर कार्यपालिका	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	१ बर्ष		नपर्ने
		४.२ ई–गभर्नेन्स (E-Governance) सुदृढीकरण ।	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	प्रशासन शाखा र नगर कार्यपालिका	१ बर्ष		पर्ने

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्ने	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		४.३ महिला, गरीब र बञ्चितीकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहयोग गर्ने कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन दिने र पालिकाबाट थप दायित्व आवश्यक परेमा सहयोग गर्ने ।	स्वास्थ्य शाखा तथा महिला बालवालिका शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा र नगर कार्यपालिका	आगामी आब		पर्ने
		४.४ लै.स.सा.स. आचारसंहिता तयार गरी कार्यालय परिसरमा टाँस गर्ने ।	प्रशासन शाखा	प्रप्रअ, प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	आगामी आब		नपर्ने
		४.५ सेवा केन्द्रको भौतिक सुधार (waiting area, signage, accessibility)	पूर्वाधार शाखा	प्रप्रअ, प्रशासन शाखा प्रमुख	नगर कार्यपालिका	आगामी आब		पर्ने
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व								
२०	१७.०	५.१ नगरपालिकाले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शुन्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुहदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	प्रशासन विद्येयक समिति	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	२ आब =	पर्ने]{	
		५.२ नगरपालिकामा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जयेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित गरी जनचेतना अभिबृद्धि हुने किसिमका कार्यक्रमहरू गर्ने	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा तथा योजना शाखा	नगर कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	तेश्रो चौमासिक	पर्ने]{	
		५.३ कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको नसकेको यकिन गर्ने ।	बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	नगर कार्यपालिका	बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा तथा योजना शाखा	आ ब ८२ ८३/ भित्र		नपर्ने]{
		५.४ लै.स.सा.स. विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच सञ्जालिकरण गरी कार्ययोजना बनाई कार्य सुरुवात गर्ने ।	महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा तथा प्रशासन शाखा	नगर कार्यपालिका	बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	आगामी आब		नपर्ने]{
		५.५ नियमित रुपमा नगरपालिकाले गर्ने गरेको सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताको औजारको प्रयोग गर्दा लै.स.सा.स. सँग सम्बन्धित सवाल तथा समग्र	प्रशासन शाखा	प्र.प्र.अ	प्रशासन शाखा	१ बर्ष =		नप

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		तथ्याङ्कहरू लाई खण्डिकृत गरि अद्यावधिक गर्दै लैजाने कार्यको थालनी गर्ने ।						र्ने] {]{

निष्कर्ष र सुझावहरू

- उपमहानगरपालिकामा लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीतिगत प्रतिबद्धता स्पष्ट रूपमा देखिएको छ ।
- लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा अन्तरशाखा समन्वयको अभ्यास क्रमशः सुधार हुँदै गएको देखिएको छ ।
- बजेट विनियोजनमा लक्षित वर्गको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने प्रयास भए तापनि परिणाममुखी अनुगमन प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाउन आवश्यक देखिन्छ ।
- महिला तथा सीमान्तकृत समुदायको नेतृत्व विकासका लागि सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमहरूले सकारात्मक प्रभाव पारेको देखिन्छ ।
- स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रारम्भ भए पनि एकीकृत तथा अद्यावधिक सूचना प्रणालीको आवश्यकता देखिएको छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि भौतिक पहुँच तथा सूचना पहुँचमा क्रमिक सुधार देखिए तापनि सबै सार्वजनिक संरचनालाई पूर्ण अपाङ्गमैत्री बनाउन थप लगानी आवश्यक देखिन्छ ।
- समुदाय स्तरमा लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण, बाल संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरूको प्रभाव सकारात्मक रहेको पाइयो ।
- न्यायिक समिति तथा मेलमिलाप प्रणालीमा महिला तथा कमजोर वर्गको पहुँच वृद्धि भएको देखिए पनि कानुनी परामर्श सेवालाई थप विस्तार गर्न आवश्यक देखिन्छ ।
- उपमहानगरपालिकाले साझेदारी तथा सहकार्यको माध्यमबाट समावेशी विकासका अभ्यासहरूलाई संस्थागत गर्ने प्रयास गरेको देखिन्छ ।
- विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सार्वजनिक सेवा केन्द्रहरूमा लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री सेवा प्रवाहलाई अझ व्यवस्थित बनाउन आवश्यक रहेको देखिन्छ ।
- लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा समावेशी योजना तर्जुमा सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन आवश्यक देखिन्छ ।

- कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूबीच लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी साझा बुझाइ विकास गर्न नियमित अभिमुखीकरण तथा पुनर्ताजगी तालिम आवश्यक देखिन्छ ।
- सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा पछाडि परेका समुदायको वास्तविक आवश्यकता पहिचान गरी लक्षित कार्यक्रमहरूलाई थप परिणाममुखी बनाउनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।
- उपमहानगरपालिकाको दीगो समावेशी विकासका लागि स्थानीय नीति, संरचना र सेवा प्रवाह प्रणालीलाई लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री बनाउँदै लैजानुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।
- नगरको आवधिक विकास योजना तथा क्षेत्रगत नीति कार्यक्रमहरुका बिच तादाम्यता मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- नगरमा लैसअसास नीति तयार गरिएको तर उक्त नीतिका आधारमा लैसअसास मूलप्रवाहीकरण रणनीति तयार गरि कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
- विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सार्वजनिक सेवा केन्द्रहरूमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणमैत्री सेवा मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी योजना, बजेट तथा कार्यक्रमहरूको प्रभाव मापन गर्न नियमित सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण तथा परिणाममा आधारित अनुगमन प्रणाली लागू गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।
- लैङ्गिक समानता,अपाङ्गता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी गुनासो सुनुवाइ तथा पृष्ठपोषणका लागि आवश्यक संयन्त्र वनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ लै.स.सा.स. परीक्षणको लेखाजोखा फारम

नोटः मुल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक प्रदान गरिएको थियो । विद्यमान स्थिति तल दिएको तालिकामा प्रत्येक सूचकमा '१', '०.५', र '०' अंक पाउने अवस्था र सो को प्रमाणीकरणको आधार राखिएको छ । यी सूचकमा गरिएको मूल्याङ्कन सामुहिक मूल्याङ्कन हो । समूहमा पहिला सूचकमा छलफल गरी सोको अवस्थाबारे सहमतिमा अंक प्रदान गरिएको थियो ।

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१	**नीति, कानून, योजना २०**	नीति र कानूनमा समावेशिता सहभागिता	८	१.१.१	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लै.स.सा.स.को दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लै.स.सा.स. दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषय वस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे/नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लै.स.सा.स.को दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लै.स.सा.स. दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषय वस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको ।	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लै.स.सा.सको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको विषय वस्तु र शब्द चयन आँसिक रुपमामात्र समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको ।	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लै.स.सा.स.को दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लै.स.सा.स. दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषय वस्तु र समावेशी शब्द चयन र सहभागितामूलक हुने नगरेको ।	नगरपालिकाले स्वीकृत गरेका नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरू र स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरू
२				१.१.२	नगरपालिकाले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लै.स.सा.स.को दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण गरि सुनिश्चित गर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लै.स.सा.सको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे हरेक दस्तावेजमा	नगरपालिकाले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लै.स.सा.सको दृष्टिले उपयुक्त भए	नगरपालिकाले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लै.स.सा.सको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको सम्बन्धमा कुनै	नगरपालिकाले आफ्ना नीति, कानून, योजनाका दस्ताबेजहरू र लेखाजोखा सम्पन्न भएको प्रमाणित गर्ने कागजातहरू र समिति, शाखा, महाशाखा, कार्यपालिकाका

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने गरेको ।	नभएको बारे आँसिकरुपमा (केही दस्तावेज) मात्र लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने गरेको	दस्तावेज उपर लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने नगरेको	छलफल तथा निर्णयहरू
३				१.१.३	नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश भए÷नभएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश भएको ।	नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू आँसिक रुपमामात्र समावेश भएको ।	नगरपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश नभएको ।	नगरपालिकाका स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजना सम्बन्धी दस्तावेजहरू
४				१.१.४	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लै.स.सा.स. परीक्षण गर्ने अलग्गै नीतिहरू छन् । छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लै.स.सा.स. परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति, स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरेको ।	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लै.स.सा.स. परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति भएको तर स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लै.स.सा.स. परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरेको ।	लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन कार्यविधि, स्थानीय ऐन, कानून, निर्देशिकाहरू,

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
									व्यवस्था नगरेको ।		
५				१.१.५	नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरू तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको÷नराखिएको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरू तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको ।	नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरू तथा लक्षित वर्गमा लगायत हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू अन्त्य गर्ने सिमित प्रावधान मात्र राखिएको ।	नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरू तथा लक्षित वर्गमा लगायत हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू अन्त्य गर्ने कुनै प्रावधान नराखिएको ।	नगरपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र तिनको लै.स.सा.स दृष्टिले विश्लेषण गरिएको दस्तावेजहरू
६				१.१.६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाए÷नमिलाएको ।	०–१	**१.०**	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यान्वयन हुने गरेको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बञ्चितीमा परेको समुदायमाथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुनेहिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध नमिलाएको ।	महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमाणित कागजातहरू
७				१.१.७	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान रहे÷नरहेको ।	०–१	**०.५**	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा अन्त्य गर्ने कुनै प्रावधान	स्थानीय नीति तथा कानून, श्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज तथा विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								रहेको र सो को कार्यान्वयन भएको ।	प्रावधान मात्र रहेको तर सो को कार्यान्वयन नभएको ।	नरहेको ।	
८				१.१.८	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे÷नरहेको	०–१	**०.५**	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधानहरू रहेको र सो को कार्यान्वयन भएको ।	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको तर सो को कार्यान्वयन नभएको ।	नगरपालिकाको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको	नगरपालिकाको श्रमसँग सम्बन्धित दस्तावेज र समीक्षा प्रतिवेदन ।
९		योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरे÷नगरेको	०–१	**१.०**	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरिएको ।	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम रहेको तर सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना, वार्षिक विकास कार्यकम, रणनीति, लक्ष्य तथा उपलब्धि सम्बन्धी आवधिक प्रतिवेदन
१०				१.२.२	नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने	०–१	**१.०**	नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाई	नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा केहि लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण गरि कूल पूँजीगत	नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा कुनै पनि लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण नगरेको तथा कूल	नगरपालिकाको महिला, बालबालिका, तथा लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन ÷पाश्वचित्र ÷प्रोफाईल, बजेट सीमा, वार्षिक बजेट तथा विकास कार्यक्रम

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					गरे÷नगरेको ।			प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको	बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको ।	पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने नगरेको ।	
११				१.२.३	नगरपालिकाको योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरे, नगरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकता मा पर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले गाउँ, बस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा सबै लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा पर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले गाउँ, बस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका केही योजना मात्र प्राथमिकतामा पर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले गाउँ, बस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा कुनैपनि लक्षित समूहको सक्रिय सहभागिता हुने नगरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा पर्ने नगरेको ।	सहभागी सूचीफोटो र वडास्तरबाट छनौट योजना तथा कार्यक्रमको सूची निर्णय पुस्तिका, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम
१२				१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा निरन्तर (सबै योजना तर्जुमाका सबै चरणमा सधैं) छलफल हुने गरेको ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा कहिले काही मात्र (केहि योजना तर्जुमाका केहि चरणमा, कहिले काही) छलफल हुने गरेको ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुने नगरेको ।	बैठक निर्णय पुस्तिका, बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन बैठक पुस्तिका, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम
१३				१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता	०–१	१.०	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टाछुट्टै अवस्था	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टाछुट्टै अवस्था	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टाछुट्टै अवस्था	महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टाछुट्टै अवस्था देखिने अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन,आवश्यकता पहिचान

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए÷नगरिएको ।			विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार सबै कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको ।	विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको ।	विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको ।	प्रतिवेदन, वार्षिक विकास कार्यक्रम
१४				१.२.६	नगरपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गर्ने गरेको	नगरपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगर्नुको साथै बजेट विनियोजन पनि गर्ने नगरेको	दिगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण गरेको दस्तावेज (नीति, योजना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रम)
१५				१.२.७	नगरपालिकाका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने÷नबनेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष÷निर्दिष्ट लाभ पुग्नेगरी बनेको ।	नगरपालिकाका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई अप्रत्यक्ष÷सहयोगी हुने गरी बनेको ।	नगरपालिकाका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई लाभ पुग्ने गरी नबनेको ।	नीति, योजना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रम
१६				१.२.८	नगरपालिकाका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए÷नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिए÷नदिएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पदको	नगरपालिकाका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको तर मुख्य कार्यकारी	नगरपालिकाका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको	उपभोक्ता समितिको गठन सम्बन्धी नीति तथा कानून उपभोक्ता समितिको संरचना

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								जिम्मेवारी दिएको ।	पदको जिम्मेवारी नदिइएको	जिम्मेवारी पनि नदिइएको	
१६१७1 7			४	१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिए÷ नगरिएको ।	०–१	१.०	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडा वर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडा वर्ग, दलित लगायत केहि लक्षित वर्ग र समुदायसँग केही कार्यक्रममा छलफल (विश्लेषण)गर्ने गरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडा वर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने नगरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी दस्तावेज
१८				१.३.२	नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए÷नगरिएको र सोको कार्यान्वयन भए÷नभएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको र सोको कार्यान्वयन भएको ।	नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको तर सोको कार्यान्वयन नभएको ।	नगरपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था नगरिएको र सोको कार्यान्वयन नभएको	वार्षिक विकास कार्यक्रम
१९				१.३.३	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए÷नगरिएको र सो को कार्यान्वयन	०–१	१.०	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट ब्यवस्था हुने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					भए÷नभएको ।			समावेश गरेको र सो को पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन भएको ।	वार्षिक योजनामा समावेश भएपनि र सो को आशिंक रुपमा कार्यान्वयन भएको ।		
२०				१.३.४	नगरपालिकाको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिए÷नगरिएको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	नगरपालिकाको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम आंशिक रुपमा सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	नगरपालिकाको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गर्ने नगरिएको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
@!21		sd{rf/L पदाधिकारी k|ltlglwTj	४	२.१.१	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी÷कर्मचारी) को समान रुपमा (५०÷५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व भए÷नभएको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी÷कर्मचारी) को समान रुपमा (५०÷५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व भएको.	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी÷ कर्मचारी) को कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व भएको ।	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी÷कर्मचारी) को ३३ प्रतिशत भन्दा पनि कम प्रतिनिधित्व भएको ।	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा रहेका (पदाधिकारी÷ कर्मचारी) को नामावली
२२				२.१.२	नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने	०–१	**१.०**	नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत	नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत	नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको सम्बन्धी नीति, कानून र पदपूर्ति सम्बन्धी निर्णय दस्तावेज

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					रणनीति लिए÷नलिएको र सो बमोजिम कार्यान्वयन भए÷नभएको ।			लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिएको र सो बमोजिम कार्यान्वयन भएको ।	लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिएको र सो बमोजिम कार्यान्वयन नभएको ।	लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति नलिएको.	
२३				२.१.३	नगरपालिकाले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरे÷नगरेको । जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिए÷नलिएको तथा उक्त नीति कार्यान्वयन गरिए÷नगरिएको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	नगरपालिकाले महिला लगातय विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि आंशिक रूपमा समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	नगरपालिकाले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समावेश नगरि भए कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको । संगठन संरचना, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, आदि ।	
२४				२.१.४		०–१	**१.०**	जनप्रतिनिधिहरू तथा	जनप्रतिनिधिहरू	जनप्रतिनिधिहरू तथा	क्षमता विकास सम्बन्धी

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको तथा उक्त नीति कार्यान्वयन गरिएको ।	तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको तर उक्त नीति कार्यान्वयन नगरिएको	कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति नलिएको ।	कार्यक्रमको प्रतिवेदन सहभागी छनौटका आधारहरू
२५		कार्यप्रणाली समावेशी	४	२.२.१	महिला र पुरुषबिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि नगरपालिकाको निश्चित कार्यनीति रहे÷नरहेको ।	०–१	**०.५**	महिला र पुरुषबिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि नगरपालिकाको निश्चित कार्यनीति रहेको ।	महिला र पुरुषबिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि नगरपालिकाको निश्चित कार्यनीति भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको ।	महिला र पुरुषबिचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि नगरपालिकाको निश्चित कार्यनीति नरहेको ।	लैङ्गिग हिंसा निवारण कोष सञ्चालन कार्यविधि
२६				२.२.२	नगरपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ÷छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	०–१	**१.०**	नगरपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता	नगरपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा	नगरपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था नरहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता	संगठन संरचना र जिम्मेवारी किटान दस्तावेज तथा यस सम्बन्धी निर्णयहरू

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरे÷नगरेका			तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको ।	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको) तर कार्यान्वयनमा नरहेको ।	तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था नगरिएको) ।	
२७				२.२.३	नगरपालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुव्र्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरे÷नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरेको ।	नगरपालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाब र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता रहेको तर कार्यान्वयन नगरेको ।	नगरपालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाब र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता नरहेको ।	आचार संहिता दस्तावेज निर्णय पुस्तिका
२८				२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए÷ नभएको र यस समितिले वडा तथा बस्तीस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे।नगरेको	०–१	१.०	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेको र यस समितिले वडा तथा	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेतापनि यस समितिले वडा	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता नरहेको र यस समितिले वडा तथा	कार्यान्वयन समितिले सुझाव दिएको दस्तावेज बैठकको उपस्थिति निर्णय पुस्तिका अनुगमन प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					।			बस्तीस्तरमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको ।	तथा बस्तीस्तरमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन नगरेको ।	वस्तिस्तरमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत नगरेको ।	
२९		समिति, उपसमिति र कार्यदल प्रतिनिधित्व	४	२.३.१	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे÷नरहेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेपनि व्यवहारमा आंशिक प्रतिनिधित्व हुने गरेको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था नरहेको ।	समिति, उपसमिति र कार्यदल गठनको संरचना–दस्तावेज उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका
३०				२.३.२	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रिय रुपमा भागलिन पाए÷नपाएको	०–१	१.०	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाएको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफलमा भागलिन पाए पनि निर्णय निर्माणमा भूमिका खेल्न नसकेको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन नपाएको ।	नगरपालिकाले गठन गरेको समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूको छलफल, सहभागिताको उपस्थिति र निर्णय पुस्तिका
३१				२.३.३	नगरपालिकामा सञ्चालित	०–१	१.०	नगरपालिकामा	नगरपालिकामा	नगरपालिकामा	;ldlt, pk;ldlt / sfo{bnx¿n]

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे÷नगरेको ।			सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण नगरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण र सुझाव केही पनि दिने नगरेको ।	lbPsf ;'emfjx¿ k|ltj]bg
३२				२.३.४	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरेको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन आंशिक हुने गरेको ।	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने नगरेको ।	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले दिएका सुझावहरू कार्यान्वयन समीक्षा बैठकको प्रतिवेदन
३३		प्रणालीमा समावेशीता	४	२.४.१	नगरपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता	०–१	**१.०**	नगरपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व	नगरपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण,महिला सीप	नगरपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व	कोष सञ्चालन कार्यविधी कोष सम्बन्धी वार्षिक स्वीकृत

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भए÷नभएको ।			विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भएको ।	विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी कुनै पनि कोष स्थापना नभएको ।	कार्यक्रम र प्रगति विवरण
३४				२.४.२	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको÷नभएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको÷नभएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरेको ।	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको तर उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नगरेको ।	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था नभएको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम प्रगति प्रतिवेदन
३५				२.४.३	नगरपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनको लागि बजेटको व्यवस्था भए÷नभएको र सो अनुसार कार्य भए÷नभएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनको लागि बजेटको व्यवस्था भएको र सो अनुसार	नगरपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनको लागि बजेटको व्यवस्था	नगरपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र सञ्चालनको लागि आवश्यक जनशक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनको लागि बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था नभएको	वार्षिक विकास कार्यक्रम संगठन संरचना कर्मचारीको कार्यविवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								कार्य भएको ।	भएको तर सो अनुसार कार्य नभएको ।		
३६				२.४.४	नगरपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे÷नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरे÷नगरेको ।	०–१	०.५	नगरपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरेको ।	नगरपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको तर कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको ।	नगरपालिकाले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगर्नुको साथै कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
३७		तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५.१	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गरेको तर अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन नगरेको ।	खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण (नगरपालिका प्रोफाईल)
३८				२.५.२	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	नगरपालिकाले वडा तथा बस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान एवं छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण र नक्शाङ्कन (नगरपालिका प्रोफाईल)

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३९				२.५.३	नगरपालिकाले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आंशिक रूपमा मात्र आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	नगरपालिका पाश्र्वचित्र र खण्डीकृत तथ्याङ्क तथा सूचनाको विवरण
४०				२.५.४	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरे÷नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरेको ।	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरेपनि तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	पञ्जिकरण सम्बन्धी अध्यावधिक अभिलेख व्यक्तिगत घटना दर्ता पुस्तिका
४१			८	३.१.१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे÷नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए÷नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए÷नआएको ।	०–१	**०.५**	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आएको ।	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको, छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम,

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४२				३.१.२	नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कमर्चारी÷ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिए÷नलिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरे÷नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कमर्चारी ÷ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरेको ।	नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कमर्चारी÷ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित नगरेको ।	नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कमर्चारी ÷लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम नलिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित नगरेको ।	तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन सहभागीहरूको विवरण सहभागीको छनौट आधार वार्षिक विकास कार्यक्रम
४३				३.१.३	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरू समेटिए÷नसमेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक संवेदनशील भाषाको प्रयोग भए÷नभएको तथा तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिए÷नलिएको	०–१	**०.५**	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरू समेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक संवेदनशील भाषाको प्रयोग भएको तथा तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिएको	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरू समेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक संवेदनशील भाषाको प्रयोग भए पनि तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण नलिएको	तालिमका विषय वस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरू नसमेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक संवेदनशील भाषाको प्रयोग नभएको तथा तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण नलिएको	तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन तालिम म्यानुल तालिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तालिम आवश्यकता पहिचान प्रदिवेदन
४४				३.१.४	नगरपालिकामा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता	०–१	**१.०**	नगरपालिकामा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू	नगरपालिकामा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका	नगरपालिकामा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू	वार्षिक विकास कार्यक्रम तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन वार्षिक प्रगति प्रदिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि)मा बजेट विनियोजन भई कार्यक्रम सञ्चालन भए÷नभएको			(प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा बजेट विनियोजन भई कार्यक्रम सञ्चालन भएको	लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा बजेट विनियोजन भएपनि कार्यक्रम सञ्चालन नभएको	(प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा बजेट विनियोजन नभएको तथा कार्यक्रम सञ्चालन नभएको	
४५				३.१.५	नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भए÷नभएको	०–१	१.०	नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भएको	नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही जनशक्ति भएको	नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने जनशक्ति नै नभएको	विषय वस्तुको जानकारी भएका कर्मचारी÷ पदाधिकारीको विवरण
४६				३.१.६	नगरपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र÷ शाखा÷इकाइको व्यवस्था भए÷नभएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरे÷नगरेको	०–१	१.०	नगरपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र÷ शाखा÷इकाइको व्यवस्था भएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरेको	नगरपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र÷ शाखा÷इकाइको व्यवस्था भएको तर ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था नगरेको	नगरपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र÷ शाखा÷इकाइको व्यवस्था नभएको	संगठन संरचना कार्यरत जनशक्तिको शाखागत विवरण
४७				३.१.७	नगरपालिकामा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे÷नरहेको र सो कार्यक्रम	०–१	१.०	नगरपालिकामा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन	नगरपालिकामा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन	नगरपालिकामा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					कार्यान्वयन भए÷नभएको			कार्यक्रम रहेको र सो कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको	कार्यक्रम रहेको तर सो कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको	कार्यक्रम नरहेको	
४८				३.१.८	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका सम्बन्धमा नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कर्मचारीलाई जानकारी भए÷नभएको र सोको अभिमूखीकरण गरे÷नगरेको	०–१	१.०	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका सम्बन्धमा नगरपालिकाका सबै पदाधिकारी÷कर्मचारीलाई जानकारी भएको र सोको अभिमूखीकरण गरेको ।	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका सम्बन्धमा नगरपालिकाका केहि पदाधिकारी÷कर्मचारीलाई जानकारी भएको तर सोको अभिमूखीकरण नगरेको ।	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणा पत्रले समेटेका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका सम्बन्धमा नगरपालिकाका पदाधिकारी÷कर्मचारीलाई जानकारी नभएको र साथै सोको अभिमूखीकरण पनि नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन अभिमूखीकरण कार्यकमको संख्या र उपस्थिति विवरण
४९		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.२.१	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरे÷नगरेको	०–१	१.०	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको	महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने केही कार्यक्रमका लागि मात्र बजेट विनियोजन गरेको	महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने कुनै पनि कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन नै नगरेको	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
५०				३.२.२	लैङ्गिक हिंसा मुक्त नगरपालिका घोषणा गरे÷नगरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिए÷नलिएको	०–१	०.५	लैङ्गिक हिंसा मुक्त नगरपालिका घोषणा गरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिएको तथा महिला हिंसाका घटना नघटेको	लैङ्गिक हिंसा मुक्त नगरपालिका घोषणा गरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिएको तर महिला हिंसाका घटना गत वर्षको तुलनामा कम	लैङ्गिक हिंसा मुक्त नगरपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिंसाका घटनामा गत वर्षको तुलनामा कमी नआएको	न्यायिक समिति र स्थानीय प्रहरीमा महिला हिंसा सम्बन्धी उजुरी दर्ता संख्या तथा सो सम्बन्धी वार्षिक प्रगति विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
									घटेको ।		
५१				३.२.३	नगरपालिकाले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरे÷नगरेको	०–१	१.०	नगरपालिकाले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको	नगरपालिकाले महिला विरुद्ध हुने केही हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको	नगरपालिकाले महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने कुनै पनि कार्यक्रमहरू सञ्चालन नगरेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
५२				३.२.४	नगरपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको ।	नगरपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन केही कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको ।	नगरपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू सञ्चालन नगरेको ।	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
५३		कानूनी साक्षरता	४	३.३.१	नगरपालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, नगरपालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्बन्धमा अभिमूखीकरण गरे÷ नगरेको	०–१	१.०	नगरपालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू,	नगरपालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत	नगरपालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू,	वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन सहभागीहरूको विवरण अभिमूखीकरण कार्यक्रमको विषय वस्तु

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								नगरपालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्बन्धमा अभिमूखीकरण गरेको	कानूनहरू, नगरपालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूमध्ये आंशिक रुपमा मात्र अभिमूखीकरण गरेको ।	नगरपालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्बन्धमा कुनै पनि अभिमूखीकरण नगरेको	
५४				३.३.२	नगरपालिकाका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका विषय वस्तु उपर अभिमूखीकरण गरे÷नगरेको	०–१	**०.५**	नगरपालिकाका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका विषय वस्तु उपर अभिमूखीकरण गरेको	नगरपालिकाका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुख मध्ये केहीलाई मात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका विषय वस्तु उपर अभिमूखीकरण गरेको	नगरपालिकाका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत कसैलाई पनि कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका विषय वस्तु उपर अभिमूखीकरण नगरेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन सहभागीहरूको विवरण अभिमूखीकरण कार्यक्रमको विषयवस्तु
५५				३.३.३	नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) सञ्चालन भए÷नभएको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी	नगरपालिकाका केहि वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव	नगरपालिकाका कुनैपनि वडामा महिलाको लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव	बार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन सहभागीहरूको विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								प्रथा, यौनहिंसा, आदि) सञ्चालन भएको ।	बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) सञ्चालन भएको ।	बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) सञ्चालन नभएको ।	अभिमूखीकरण कार्यक्रमको विषयवस्तु
५६				३.३.४	नगरपालिकामा महिलाको लागि सञ्चालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) बाट उनीहरू लाभान्वित भए÷नभएको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकामा महिलाको लागि सञ्चालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) बाट ८०% भन्दा बढी सहभागीहरू लाभान्वित भएको ।	नगरपालिकामा महिलाको लागि सञ्चालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) बाट ५०% भन्दा बढी सहभागीहरू लाभान्वित भएको ।	नगरपालिकामा महिलाको लागि सञ्चालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिंसा, आदि) बाट ५०% भन्दा कम सहभागीहरू लाभान्वित भएको	तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन सहभागीहरूको विवरण
५७			४	३.४.१	नगरपालिकाले विपद्ः व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरे÷नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राखे÷नराखेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरेको र यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग	नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरेको तर यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई	नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श नगर्नुका साथै यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, परामर्श कार्यक्रमको उपस्थिति पुस्तिका

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								संरक्षणको प्रावधान राखेको ।	अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नराखेको ।	संरक्षणको प्रावधान नराखेको	
५८				३.४.२	विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गरेको ।	विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखेको तर सो अनुरूप आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण नगरेको ।	विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क नराख्नुको साथै आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण नगरेको ।	नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी दस्तावेज
५९				३.४.३	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखे÷नराखेको ।	०–१	१.०	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराएको तर उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा नराखेको ।	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी नगराउनुको साथै उनीहरूलाई प्राथमिकतामा नराखेको ।	प्राथमिकता दिईएका आधारहरू तथा सहभागी विवरण विपद् प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको खण्डीकृत तथ्याङ्क विवरण तथा नक्शांकन बार्षिक विकास कार्यक्रम वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
६०				३.४.४	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा	०–१	१.०	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत	विपद् प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको खण्डीकृत तथ्याङ्क विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरे÷नगरेको ।			परिचालन गर्दा सधै महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको ।	परिचालन गर्दा कहिले काही मात्र महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको ।	परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने नगरेको ।	तथा नक्शांकन निर्णय पुस्तिका उपस्थिति विवरण
^!			४	४.१.१	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री÷संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री÷संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको ।	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री÷संवेदनशील संरचनाको प्रावधान आंशिकरुपमा मात्र हुने गरेको ।	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री÷संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने नगरेको	n}lËs tyf of}lgs cNk;+Vos, afnaflnsf / ckfËtf d}qL ÷ ;+j]bgzLn ;+/rgfsf] :jLs[t 8«Oª, l8hfog, tyf nfut cg'dfg
^@				४.१.२	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य	०–१	१.०	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा,	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा	नगरपालिकाका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा,	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री ÷ संवेदनशील

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरे÷नगरेको ।			स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरेको ।	संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा आंशिकरूपमा मात्र महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट निर्माण गरेको ।	स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट उपयुक्त हुने गरी निर्माण नगरेको ।	संरचनाको स्वीकृत ड्रइङ, डिजायन, तथा लागत अनुमान संरचनाको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनहरू स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन प्रतिवेदन ।
६३				४.१.३	नगरपालिकाले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरे÷गरेको तथा सो बमोजिम निर्माण कार्य हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरेको तथा सो बमोजिम निर्माण कार्य हुने गरेको ।	नगरपालिकाले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरेको भएता पनि सो	नगरपालिकाले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृती दिने नगरेको	भवन तथा पूर्वाधार निर्माण सम्पन्न सम्बन्धी स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
									बमोजिम निर्माण कार्य हुने नगरेको ।		
६४				४.१.४	नगरपालिकाले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्‌युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू सञ्चालन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले महिला लगायत लक्षित समुदाय सबैलाई समेटी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्‌युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू सञ्चालन गरेको ।	नगरपालिकाले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई आंशिकरूपमा मात्र समेट्ने गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्‌युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू सञ्चालन गरेको ।	नगरपालिकाले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई समेटी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्‌युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू सञ्चालन नगरेको ।	स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन प्रतिवेदन
६५			४	४.२.१	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन समेत गरेको ।	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरेको तर सोको कार्यान्वयन नगरेको ।	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था नगरेको	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी स्वीकृत वार्षिक नीति र कार्यक्रम अध्ययन तथा अनुगमन प्रतिवेदन
६६				४.२.२	नगरपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा कर्मचारी लगायत	०–१	०.५	नगरपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक	नगरपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका	नगरपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक	शाखागत कार्य विवरण अनुगमन प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था गरे नगरेको र सो को कार्यान्वयन भए÷नभएको			स्थलहरूमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था गरेको र सो को कार्यान्वयन समेत भएको ।	सार्वजनिक स्थलहरूमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था गरेता पनि र सो को कार्यान्वयन नभएको ।	स्थलहरूमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था नगरेको ।	
६७				४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू (सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तन क्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने लगायतका विषयहरू) सञ्चालन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सबै वडाहरूमा सञ्चालन गरेको ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केही कार्यक्रमहरू केहि वडाहरूमा मात्र सञ्चालन गरेको ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनै पनि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सञ्चालन स्थल समेत देखिने गरि तयार गरेको कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
६८				४.२.४	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरे÷नगरेको तथा सोको कार्यान्वयन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	महिला, आर्थिक रूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरी	महिला, आर्थिक रूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने	महिला, आर्थिक रूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था	आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								सोको कार्यान्वयन पनि गरेको ।	कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरेता पनि सोको कार्यान्वयन नगरेको ।	नगरेको	
६९		शिक्षा कार्यक्रम	४	४.३.१	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाए÷नमिलाएको र सो उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना भए÷नभएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाएको र सो बमोजिम सबै बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना भएको ।	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाएको तर सो बमोजिम सबै बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना नभएको ।	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध नमिलाएको ।	विद्यालयमा भर्ना गराउने सम्बन्धी निर्णय विद्यालय जाने उमेर समुहगत विद्यार्थी भर्ना दर अध्ययन प्रतिवेदन
७०				४.३.२	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रबन्ध मिलाए÷नमिलाएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रबन्ध मिलाएको ।	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका केही बालबालिकाहरूलाई मात्र दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष	नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका बालबालिकाहरूलाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
									वितरण हुने प्रबन्ध मिलाएको ।		
७१				४.३.३	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति तथा बजेट र कार्यक्रम भए÷नभएको तथा सो अनुरूप कार्यक्रमहरू (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षा, आदि) कार्यान्वयन भए÷ नभएको ।	०–१	१.०	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति तथा बजेट र कार्यक्रम भएको तथा सो अनुरूप कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन भएको ।	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति तथा बजेट र कार्यक्रम भए तापनि सो अनुरूप कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन नभएको ।	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति तथा बजेट र कार्यक्रम नभएको	स्वीकृत आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम प्रगति विवरण
७२				४.३.४	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे÷नगरेको	०–१	१.०	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्था गरेको तर यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्था नगर्नुको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्बद्ध निर्णयहरू विद्यालयको वार्षिक योजना कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७३			४	४.४.१	कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको प्रबन्ध गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको प्रबन्ध गरेको ।	कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर आदिको प्रबन्ध आंशिक रूपमा गरेको ।	कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालय लगायत साबुन तथा स्यानिटाइजर आदिको प्रबन्ध नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरू वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
७४$				४.४.२	नगरपालिकाको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	नगरपालिकाको आयोजनामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको तर स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागिता हुने नगरेको ।	नगरपालिकाको आयोजनामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरू वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
७५				४.४.३	नगरपालिकाका सबै गाउँ, बस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर	०–१	१.०	नगरपालिकाका सबै गाउँ, बस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र	नगरपालिकाका गाउँ, बस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र	नगरपालिकाका गाउँ, बस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने	वार्षिक नीति तथा योजना वार्षिक विकास कार्यक्रम र

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे÷नगरेको ।			नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम केही गाउँ बस्तीहरूमा मात्र सञ्चालन हुने गरेको ।	घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृद्धि गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम कुनै पनि गाउँ बस्तीहरूमा सञ्चालन हुने नगरेको ।	प्रगति विवरण स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
७६				४.४.४	नगरपालिकाका गाउँ, टोल, बस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकाशे पानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुर्नजिविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भए÷नभएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाका गाउँ, टोल, बस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकाशे पानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुर्नजिविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा हुने	नगरपालिकाका गाउँ, टोल, बस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकाशे पानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुर्नजिविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भए तापनि ति कार्यक्रम सञ्चालन	नगरपालिकाका गाउँ, टोल, बस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकाशे पानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुर्नजिविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत नभएको	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरू वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन उपभोक्ता समिति गठन सम्बन्धी निर्णय र सोमा महिलाहरूको सहभागिताको अवस्था, आदि

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								गरेको ।	गर्दा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा हुने नगरेको ।		
७७		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	४.५.१	नगरपालिकाको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरेको ।	नगरपालिकाको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरे तापनि कार्यान्वयन नगरेको ।	नगरपालिकाको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश नगरेको ।	आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरू वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन
७८				४.५.२	नगरपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गरेको ।	नगरपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरे तापनि कार्यान्वयन नगरेको	नगरपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरू वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
									।		
७९				४.५.३	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालन गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालन गरेको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिए तापनि कार्यक्रम सञ्चालन नगरेको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति नलिएको ।	आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण सहभागी छनौटका आधार
८०				४.५.४	गरीब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने नगरपालिकाको नीति रहे÷नहरेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन भए÷नभएको	०–१	**०.५**	गरीब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने नगरपालिकाको नीति रहेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको ।	गरीब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने नगरपालिकाको नीति रहे तापनि सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको ।	गरीब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने नगरपालिकाको नीति नहरेको ।	वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम र प्रगति विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
*!			४	५.१.१	नगरपालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवद्र्धनका विषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी÷ समिति÷कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको वा तदर्थ (पटके÷ स्वेच्छा अनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवद्र्धनका विषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी÷समिति÷ कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवद्र्धनका विषयमा नीति, कानून जारी गरेको तर सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी÷ समिति÷कार्यदलबाट निर्णय नगरी तदर्थ (पटके÷स्वेच्छा अनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	नगरपालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवद्र्धनका विषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी÷ समिति÷कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने नगरी तदर्थ (पटके÷स्वेच्छा अनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	नगरपालिकाले सेवा प्रवाह सम्बन्धित नीति तथा कानून सम्बन्धित अधिकारीबाट भएका निर्णयहरू
*@				५.१.२	नगरपालिकाले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो बमोजिम कार्यान्वयन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समूहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो बमोजिम कार्यान्वयन गरेको ।	नगरपालिकाले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिए तापनि सो बमोजिम कार्यान्वयन नगरेको ।	नगरपालिकाले विधिको शासन प्रवर्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति नलिएको ।	सम्बद्ध कानून, नीति तथा कार्यविधि वार्षिक विकास कार्यक्रम सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण लगायतका प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८३				५.१.३	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको÷नगरेको ।	०–१	१.०	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय भए तापनि कार्यान्वयन नगरेको ।	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने नगरेको	स्वीकृत नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन
८४				५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको ।	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरे तापनि कार्यक्रम सञ्चालन नगरेको ।	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन नगरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन
८५			४	५.२.१	नगरपालिकाले नियमितरुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले नियमितरुपमा सञ्चालित सबै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले आंशिकरुपमा केहि कार्यक्रमको मात्र सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले कुनैपनि कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने नगरेको ।	सम्बद्ध कानून, नीति तथा कार्यविधि वार्षिक विकास कार्यक्रम सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण लगायतका प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८६				५.२.२	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे÷नगरेको	०–१	१.०	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरेको	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका केही व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको कहिले काही मात्र उपस्थिति रहने गरेको	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने नगरेको	वार्षिक विकास कार्यक्रम सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण लगायतका प्रतिवेदन
८७				५.२.३	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट नगरपालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा प्रश्न उठ्ने गरे÷नगरेको र सोको अभिलेख राखी उठेका प्रश्नउपर नगरपालिकाबाट सम्बोधन हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट नगरपालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरूको अभिलेख राखी सम्बोधन हुने गरेको ।	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट नगरपालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरूको अभिलेख राखे तापनि सम्बोधन हुने नगरेको ।	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट नगरपालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरूको अभिलेख राख्ने र सम्बोधन गर्ने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण लगायतका प्रतिवेदन कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८८				५.२.४	नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए÷नल्याएको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरे तापनि कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत नै नगरेको ।	स्वीकृत आचार संहिता आचार संहिताको पालना सम्बन्धी अध्ययन वा अनुगमन प्रतिवेदन ।
८९			४	५.३.१	नगरपालिकाले नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे÷नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरेको र महिला लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गरेको ।	नगरपालिकाले नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे तापनि महिला लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेटका सम्बन्धमा सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरेको ।	नगरपालिकाले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गर्ने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम सार्वजनिक सुनुवाई, गुनासो सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, व्यवस्थापन परीक्षण लगायतका प्रतिवेदन
९०				५.३.२	नगरपालिकाले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	नगरपालिकाले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरेको ।	नगरपालिकाले स्थानीय सूचना प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे तापनि स्थानीय भाषामा गर्ने नगरेको ।	नगरपालिकाले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने नगरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम वार्षिक विकास कार्यक्रम स्थानीय भाषाका प्रसारित सामाग्रीहरूको अभिलेख कार्यक्रम प्रगति विवरण
९१				५.३.३	नगरपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य समेतका सबै	०–१	१.०	नगरपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य	नगरपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा	नगरपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य	नीति तथा कार्यक्रम

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					माध्यमद्वारा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सु–सूचित गरे÷नगरेको			समेतका सबै माध्यमद्वारा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सु–सूचित गरेको ।	लगायत श्रब्यदृश्य मध्ये केही माध्यमद्वारा मात्र लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सु–सूचित गरेको ।	जस्ता कुनैपनि माध्यमद्वारा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम प्रसारित सामाग्रीहरूको अभिलेख तथा विवरण कार्यक्रम प्रगति विवरण
९२				५.३.४	नगरपालिकामा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको÷नभएको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकामा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको ।	नगरपालिकामा महिला लगायत केही लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको ।	नगरपालिकामा महिला लगायत कुनैपनि लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा सञ्चारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतनामा वृद्धि नभएको ।	सहभागी तालिम स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन ।
९३			४	५.४.१	नगरपालिकाबाट सञ्चालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सके÷नसकेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाबाट सञ्चालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सकेको ।	नगरपालिकाबाट सञ्चालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट केही लक्षित वर्ग तथा समुदायले मात्र लाभ लिन सकेको ।	नगरपालिकाबाट सञ्चालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट कुनैपनि लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन नसकेको ।	कार्यक्रमको सार्वजनिक सुनुवाई तथा परीक्षण प्रतिवेदन
९४				५.४.२	नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी सबै कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र	नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई	नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कुनैपनि कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र	कार्यक्रमको सार्वजनिक सुनुवाई तथा परीक्षण प्रतिवेदन

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
								प्रभाव विश्लेषण गरेको ।	पुगेको लाभ, असर र प्रभाव आशिंक रुपमा मात्र विश्लेषण गरेको ।	प्रभाव विश्लेषण नगरेको ।	
९५				५.४.३	नगरपालिकाको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसँग सम्बन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	नगरपालिकाको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसँग सम्बन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरेको	नगरपालिकाको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसँग सम्बन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर कहिले काही केही कार्यक्रममा मात्र छलफल हुने गरेको	नगरपालिकाको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा कहिल्यैपनि छलफल हुने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम उपस्थिति पुस्तिका समीक्षा बैठकको निर्णय तथा प्रतिवेदन
९६				५.४.४	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरे÷नगरेको ।	०–१	**०.५**	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणका केही विषय वस्तुलाई मात्र सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार नगरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम
९७		**समन्वय र सम्बन्ध विस्तार**	४	५.५.१	नगरपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरे÷नगरेको ।	०–१	**१.०**	नगरपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको ।	नगरपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा आंशिक रुपमा मात्र सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको ।	नगरपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण नगरेको ।	नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम संघ र प्रदेश सरकारका सम्वद्ध नीति तथा कानून र कार्यविधि समन्वय र सहकार्यमा सञ्चालित कार्यक्रमको सुची

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९८				५.५.२	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल हुने गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तिमा २ पटक हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच सञ्जाल निर्माण भइ कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तिमा १ पटक हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण नभएको ।	छलफलको निर्णय पुस्तिका
९९				५.५.३	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरे÷नगरेको ।	०–१	१.०	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का अधिकांश प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबिच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का केही प्रतिनिधिलाई मात्र लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान नगरेको ।	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम
१००				५.५.४	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय	०–१	१.०	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय	वार्षिक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रगति विवरण

सि.नं	मूल विषय	सहायक विषय	अङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचक को अङ्क	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	०.५ अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	० अङ्क प्राप्त हुने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरे÷नगरेको ।			कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरेको ।	कार्ययोजना, मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरे तापनि कार्यान्वयन नगरेको ।	कार्ययोजना, मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन नगरेको ।	

आज मिति २०८२ वैशाख ११ गतेका दिन तुलसीपुर उपमहानगरपालिका महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखाको आयोजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण २०८१/०८२ को लागि आवश्यक छलफल तथा अन्तरक्रिया निम्नानुसारको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिति

श्री वसन्ता के.सी.	
श्री लालमति भण्डारी	
श्री दीप बहादुर डाँगी	विपद् व्यवस्थापन शाखा
श्री लक्ष्मी राना	कानुनी मामिला शाखा
श्री रमा खड्का	बजेट, योजना शाखा
श्री अम्बिका पौडेल	रोजगार सेवा केन्द्र
श्री लक्ष्मी चौधरी	दिदिबहिनी संस्था
श्री मिना योगी	वस्ति विकास शाखा
श्री भिम विष्ट	सूचना प्रविधि शाखा
श्री चित्रा बस्नेत	शिक्षा युवा तथा खेलकुद महाशाखा
श्री खेमकान्त पाण्डे	उपभोक्ता हित संरक्षण शाखा
श्री लेखनाथ आचार्य	जनशक्ति प्रवर्द्धन शाखा
श्री जया पाण्डे	साभी कार्यक्रम
श्री निश्चमणि रवतोल	सहजकर्ता
श्री	
श्री	

आज मिति २०८२ वैशाख ११ गतेका दिन तुलसीपुर उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखाको आयोजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण २०८१।८२ को सन्दर्भमा बैठकमा सबल पक्ष, कमजोरी सुधार गर्नुपर्ने पक्ष अवसर र चुनौतीको (SWOT) विश्लेषण निम्नानुसारको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

श्री बसन्ता के.सी.	सामाजिक विकास स. सदस्य
श्री लालमति भण्डारी	न्यायिक समिति सदस्य
श्री लक्ष्मी चौधरी	विविध सदस्या
श्री देवा डाँगी	
श्री शुषमा गिरी	
विश्वमणि खनाल	सहजकर्ता

अनुसूची ३ : कार्यक्रमका केही तस्बीरहरू

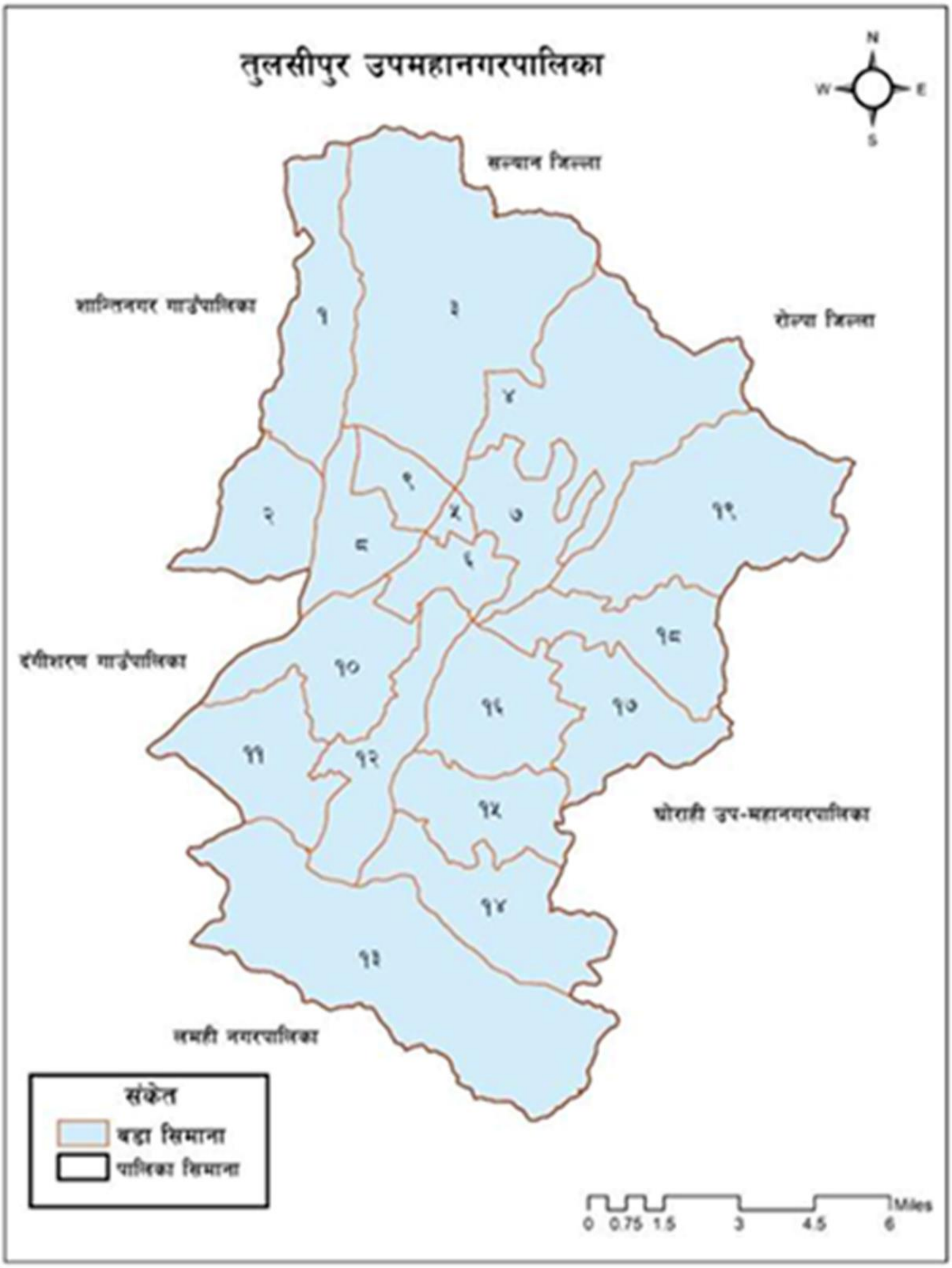

प्रकाशक

तुलसीपुर उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
तुलसीपुर, दाङ
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल
✉ tulsipursubmun2073@gmail.com ☎ 082520233
टोल फ्री नम्बर : १६६०८२१८००१